

Souhrnná teritoriální informace Kambodža

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem
ČR v Bangkoku (Thajsko) ke dni 14.11.2011

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

- Kambodžské království
- The Kingdom of Cambodia
- khmersky: Preahreacheanachakr Kampuchea

1.2. Rozloha

- 181.035 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

- 14.494 tis. obyvatel (r.2010), hustota 81obyv./km².
- městské obyvatelstvo - 19,5%
- Ekonomicky činného obyvatelstva je přibližně 63,8 %

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

V roce 2010 je odhadován předběžně přírůstek obyvatelstva 1,5 %, městská populace činí asi 19,5 % obyvatelstva země. Podle posledního údaje dosahuje dětská úmrtnost do jednoho roku života hodnoty 57 na 1000 narozených dětí.

- Demografické složení obyvatelstva podle pohlaví v r. 2010

7.085 tis. mužů

7.409 tis. žen

- Demografické složení obyvatelstva podle věku v r. 2010

0-14 roků - 32,6 %

15-64 let - 63,8 %

nad 64 - 3,6 %

1.5. Národnostní složení

Z etnického hlediska je Kambodža národnostně jednotný stát, více než 90 % obyvatelstva tvoří Khmerové. Mezi nejpočetnější národnostní menšiny patří Vietnamci (přibližně 5 %) a Číňané (3 %).

1.6. Náboženské složení

Nejrozšířenějším náboženským směrem je théravádový buddhismus (známý též jako hínajána-malý vůz), který vyznává 95 % obyvatel země. V nepatrné míře je zastoupeno křesťanství, islám a animismus.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úředním jazykem je khmerština, která náleží do mon-khmerské jazykové skupiny. V oficiálním styku s úřady se lze dohodnout anglicky a částečně francouzsky.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

V souladu s ústavou se země dělí na provincie a města. Provincie se dělí na okresy a obce. Města se člení na městské obvody a městské části. V současnosti má Kambodža 22 provincií a samosprávný Phnompenh.

Hlavní město - Phnompenh (odhad 2 mil. obyvatel). Druhé největší město je Battambang, k velkým městům se dále řadí Kompong Sam, Siem Reap a Sihanoukville.

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

- Riel (běžně lze používat rovněž USD).
- K 1.10.2010 byla aktuální hodnota kursu 4050 rielů / 1 USD

V Kambodži se široce používá americký dolár, zejména v hlavním městě Phnompenhu a dalších místech navštěvovaných turisty. Běžně lze platit v restauracích, v hotelích, za služby (taxi, busy atd.). Euro lze změnit na místní měnu ale ve velmi nevýhodném kurzu.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Pracovní doba firem a institucí se pohybuje zpravidla od 8,00 až 9,00 hod. a trvá s polední přestávkou zhruba do 17:00 až 18:00 hod.

V Kambodži jsou za svátky uznány následující dny (data mohou mít každoročně časový posun s ohledem na náboženské zvyklosti) :

1. leden, 14. únor, 8. březen, 13.-15. duben, 1.-2., 6. květen, 1. a 18. červen, 24. zaří, 11.-13., 23.,30. říjen, 1., 9., 24.-26. listopad, 1. a 10. prosinec.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Na významná služební jednání (ministerstva, státní instituce) se chodí v obleku, na běžná obchodní jednání postačí košile s kravatou.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

V Kambodži je poskytována zdravotnická péče českým občanům za úplatu. Mimo hlavní turistická centra je ošetření komplikované (jazyková bariéra, nízká úroveň zdravotního vybavení apod.).

Seznam zdravotních zařízení v Phnom Penhu lze nalézt na [zde](#).

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Při cestě do Kambodže jsou vyžadována vstupní víza pro držitele všech typů českých cestovních pasů. Nově umožňuje Kambodža držitelům cestovních pasů požádat o víza elektronicky - formulář žádosti nabízí MZV Kambodži na svých stránkách i v české mutaci - <http://evisa.mfaic.gov.kh/start.php>. Při využití

tohoto způsobu podání žádosti je základní poplatek 20,- USD navýšen o další manipulační poplatek ve výši 5,- USD.

Čeští žadatelé o víza mohou požádat o jeho vystavení také na ZÚ Kambodži, resp. jeho konzulárním oddělení v Berlíně (Kambodžská ambasáda ve Varšavě byla k 1.1.2009 uzavřena) nebo na všech hraničních přechodech do země (v případě českých turistů tedy především na letištích).

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Informace o aktuální bezpečnostní situaci a doporučení vhodnosti návštěvy určitých oblastí Kambodže lze nalézt na internetových stránkách českého velvyslanectví v Bangkoku www.mzv.cz/bangkok.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Embassy of the Czech Republic

71/6 Ruam Rudi Soi 2,
Ploenchit Road
Bangkok 10330
Thailand
tel.: +66-2-250-9223-4
fax: +66-2-250-9225
e-mail: bangkok@embassy.mzv.cz
web: www.mzv.cz/bangkok

V Kambodži nemá ČR zatím žádné diplomatické zastoupení a tuto zemi pokrývá svou činností ZÚ Bangkok (Thajsko, Myanmar, Kambodžu a Laos). Designovaným velvyslancem je PhDr. Milan Sedláček (dosud nepředal pověřovací listiny), za obchodně-ekonomické záležitosti je zodpovědný rada - vyslanec Milan Hupcej.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Žádné české instituce nemají v současné době v Kambodži své zastoupení.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Policie: 117 nebo 023 724 016
- Dopravní policie: 023 722 067
- Turistická policie – Siem Reap: 012 969 991/ 016 862 629
- Požárníci: 118 nebo 023 723 555
- Záchranka: 119 nebo 023 723 840
- Dotazy na telefonní čísla: 1202

1.18. Internetové informační zdroje

www.tourismcambodia.com	všeobecné informace, ekonomika, další odkazy
www.cambodianonline.net	Portál o Kambodžském království

www.cambodia.com	turistika, praktické rady a informace, hotely, ubytování
www.mfaic.gov.kh	MZV Kambodži
www.moc.gov.kh	Ministerstvo obchodu
www.mef.gov.kh	Ministerstvo ekonomiky a financí
http://evisa.mfaic.gov.kh/start.php	Elektronická žádost o vízum
http://phnompenh.usembassy.gov	stránky ZÚ USA v Phnom Penhu
http://www.ccc.org.kh/	Obchodní komora Kambodži
www.ppcc.org.kh	Obchodní komora Phnom Penh
http://www.angkorwatsrcc.org.kh/	Obchodní komora Siem Reap
www.siemreapairways.com	kambodžský vnitrostátní letecký dopravce
www.gocambodia.com/laws	Legislativní portál (znění nejdůležitějších zákonů)
www.yellowpages-cambodia.com	Zlaté stránky
http://www.cambodiainvestment.gov.kh/?q=link.	vládní instituce pro podporu zahraničních investic
www.embassy.org/cambodia	stránky Velvyslanectví Kambodži ve Washingtonu
www.cambodia-hotels.com	hotely, ubytování
www.cambodia-web.net	kultura, historie, památky, atrakce
www.nis.gov.kh	stránky Státního statistického ústavu
www.customs.gov.kh	Celní správa
www.embassyofcambodia.org.nz	stránky Velvyslanectví Kambodži na Novém Zélandu
www.cnv.org.kh	měsíční info kabinetu předsedy vlády
www.delkhm.cec.eu.int	Delegace Evropské komise
www.cambodia.gov.kh	Stránky kambodžské vlády
http://www.phnompenhpost.com/	Elektronická podoba deník Phnom Penh Post
http://www.unescap.org/publications/detail.asp?id=799	Traders` Manual for Least Developed Countries: Cambodia (leden 2004)

1.19. Adresy významných institucí

Ministry of Commerce

Division of Domestic Trade
 N° 20AB, Norodom
 12203 Phnom Penh, Cambodia
 Tel 023 221 526, 023 725 585
 Fax 023 427 359

Ministry of Industry, Mines & Energy

N° 45, Norodom
 12205 Phnom Penh, Cambodia
 Tel 023 211 141
 Tel 023 211 751

Ministry of Economy and Finance

Monivong Blvd.
 Tel. +855-23-722863
 Fax: +855-23-427798

International Business Club of Cambodia

N° 56, Sothearos (St. 3)
 12207 Phnom Penh, Cambodia
 Tel - 023 210 225
 Fax - 023 362 871

Phnom Penh Chamber of Commerce

N° 7D, Confederation de la Russie
 12156 Phnom Penh, Cambodia
 Tel 023 880 795

Fax 023 881 757

Foreign Trade Bank

No. 24-26, Norodom Blvd.

Tel.: +855-23-25866

The Council for the Development of Cambodia

Government Palace

Sisowath Quay, Wat Phnom

Tel.: +855-23-981153

Fax: +855-23-428953-4

2. Vnitropolitická charakteristika

Ústava, přijatá na zasedání Národního shromáždění dne 21. 9. 1993, charakterizuje Kambodžu jako království v čele s králem, který panuje, ale nevládne. Legislativní, výkonná moc a soudnictví jsou v souladu s ústavou oddělené.

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Kambodža má v souladu s ústavou dva zákonodárné sbory, Národní shromáždění a Senát (od roku 1999). Předseda Národního shromáždění je v době nepřítomnosti krále v zemi úřadující hlavou státu. Národní shromáždění má 122 poslanců, zvolených na pětileté období. Senát má 61 senátorů zvolených na šestileté období.

27. července 2008 proběhly v Kambodži zatím poslední parlamentní volby, které byly čtvrtými parlamentními volbami v zemi od mírového ujednání, zprostředkovaného OSN v roce 1991, které mělo ukončit dekády občanských nepokojů zahrnujících i vládu genocidy Rudých Khmérů v letech 1975-1979.

Oficiální volební výsledky vyhlášené Národní volební komisí (NVK) 9.8.2008 potvrdily přesvědčivé vítězství vládnoucí strany Kambodžské lidové strany (CPP – Cambodian People's Party) a předznamenal další volební období pro premiéra Hun Sena.

Z celkového počtu 6 010 277 odevzdaných hlasů (71,94%) hlasovalo pro :

- **CCP**, Kambodžskou lidovou stranu (Cambodian People's Party) **59,69 %** voličů a strana získala 90 z celkového počtu 123 křesel v Národním shromáždění
- **SRP**, Stranu Sama Rainsyho (Sam Rainsy Party), hlavní opoziční stranu, **22,50 %** voličů (26 křesel)
- **HRP**, Stranu lidských práv (Human Rights Party), opoziční stranu, **6,81%** voličů (3 křesla)
- **NRP**, Stranu Norodoma Ranariddha (Norodom Ranariddh Party), opoziční stranu prince Ranariddha, **5,77%** voličů (2 křesla)
- **Funcinpec**, rojalistickou stranu, koaliční s CPP, 5,20% voličů (2 křesla)

Dne 24.9. 2008 složilo nové kambodžské Národní shromáždění přísahu během tradičního ceremoniálu před králem Norodomem Sihamonim a strana Kambodžská lidová strana staronového premiéra Hun Sena (CPP - Cambodian People's Party) tak získala další pětiletý mandát po přesvědčivém vítězství v parlamentních volbách v červenci 2008.

Na zahajovacím jednání nové vlády (radě ministrů), která je složena z koalice vítězné CPP a strany Funcinpec (přičemž všichni ministři jsou z CPP) dne 26.9. 2008 premiér Hun Sen uvedl, že Kambodža nemá jinou možnost než **pokračovat v nejpřísnějším uplatňování širších a důkladnějších reforem**, které jsou rozhodujícím úkolem a základními podmínkami pro zajištění efektivity a hospodárnosti podpory vysokého hospodářského růstu a zmírnění chudoby v Kambodži. Za hlavní body politického programu nové vlády byly vyhlášeny:

1. udržování míru, politické stability, sociálních jistot a pořádku k prosazování zákonnosti a ochrany lidských práv a důstojnosti a liberální demokracie a pluralismu
2. garantování udržitelného ekonomického růstu min. 7 % ročně
3. dosažení ročního snížení chudoby o více než 1 %
4. zlepšení efektivity a kvality práce státní správy

Přesvědčivé volební vítězství v parlamentních volbách v červenci 2008 poskytlo CPP poprvé v historii možnost vládnout bez podpory menších stran. Současnou vnitropolitickou situaci lze považovat za stabilní s výrazně silnou pozicí premiéra Hun Sena a vládnoucí Kambodžské lidové strany (CPP–Cambodian People's Party) v zemi, která nese břímě minulosti a je i přes trvalý růst ekonomiky (do propuknutí celosvětové finanční a ekonomické krize až 10% růst) stále zatížena chudobou a přebujelou korupcí. Přes tato úskalí může být politická stabilita ve vedení země předpokladem pro další růst ekonomiky a další příliv zahraničních investic.

V roce 2009 byl zahájen mezinárodní soudní proces s osobami odpovědnými za spáchané zločiny v průběhu vlády Pol Pota. Soudní proces se potýká se značnými finančními i procedurálními problémy, je

financován prostředky především z USA, nicméně prvá fáze se chýlí k ukončení a není jasné, zda premiér a vládnoucí strana povolí konání další etapy pod rouškou potřeby národního usmíření.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Hlavou státu, symbolem jednoty a věčnosti národa a současně vrchním velitelem ozbrojených sil je podle ústavy král.

Králem země od své korunovace v roce 1993 byl Norodom Sihanouk (nar. r 1922), který překvapivě abdikoval v říjnu 2004.

Jeho nástupcem se stal z rozhodnutí devítičlenné Královské trůnní rady ze dne 14.10.2004 jeho syn Norodom Sihamoni (nar. r. 1953). Nový král má k ČR velice vřelý vztah, v letech 1962–1975 zde absolvoval základní, střední i vysokou školu. Hovoří plynule česky.

18.–20. 9. 2006 vykonal král Norodom Sihamoni státní návštěvu ČR na pozvání prezidenta ČR Václava Klause.

Naposledy navštívil král Sihamoni Prahu v březnu 2010, kdy se soukromě sešel také s prezidentem V. Klausem.

Král Norodom Sihamoni jmenoval 6.12.2008 prince Norodoma Ranariddha novým presidentem **Nejvyšší královské rady** (Supreme Privy Advisory Council).

Postavení krále v zemi

Postavení krále v Kambodži není silné, praktickým neomezeným „vládcem“ je premiér Hun Sen. Král Norodom Sihamoni si nicméně postupně zlepšuje postavení svými morálními postoji jako poslední instance, ke které se mohou občané obracet o pomoc. Pro královskou rodinu a příbuzenstvo zajistil jistou míru kompenzace státu jmenováním a vytvořením rozsáhlé královské rady složené z královské rodiny a příbuzenstva se stálým příjmem, který je adekvátní příjmu vyšších státních úředníků.

Aktivity krále jsou směřovány zejména do sociálních rozvojových a humanitárních proje

2.3. Složení vlády

Vláda je teoreticky jmenována králem, v praxi však premiérem.

Složení vlády Kambodžského království:

Předseda vlády

- H.E. Samdech Akka Moha Sena Padei Techo Hun Sen

Místopředsedové vlády

- H.E. Sar Kheng
- H.E. Sok An
- H.E. Tea Banh
- H.E. Hor Namhong
- H.E. Ms. Men Sam An
- H.E. Bin Chhin
- H.E. Nhiek Bun Chhay
- H.E. Keat Chhon
- H.E. Yim Chhay Ly

- H.E. Ke Kimyan

Senior ministři

- H.E. Im Chhun Lim
- H.E. Chhay Than
- H.E. Cham Prasidh
- H.E. Mok Mareth
- H.E. Nhim Vanda *
- H.E. Tao Seng Hour *
- H.E. Khun Haing *
- H.E. Ly Thuch*
- H.E. Kol Pheng*
- H.E. Sun Chanthol *
- H.E. Veng Sereyvuth *
- H.E. Nuth Sokhom *
- H.E. Om Yintieng *
- H.E. Ieng Moly *
- H.E. Var Kim Hong *
- H.E. Yim Nola *

* se zvláštním pověřením

Ministerstva a Instituce

- Úřad Rady ministrů H.E. Sok An
- Ministerstvo vnitra H.E. Sar Kheng
- Ministerstvo obrany H.E. Tea Banh
- Ministerstvo zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce H.E. Hor Namhong
- Ministerstvo ekonomiky a financí H.E. Keat Chhon
- Ministerstvo zemědělství, lesnictví a rybolovu H.E. Chan Sarun
- Ministerstvo pro rozvoj venkova H.E. Chea Sophara
- Ministerstvo obchodu H.E. Cham Prasidh
- Ministerstvo průmyslu, dolů a energetiky H.E. Suy Sem
- Ministerstvo plánování H.E. Chhay Than
- Ministerstvo školství, mládeže a sportu H.E. Im Sithy
- Ministerstvo sociálních věcí, veteránů a nápravy mladých H.E. Ith Sam Heng
- Ministerstvo stavebnictví, územního plánování a urbanismu H.E. Im Chhun Lim
- Ministerstvo životního prostředí H.E. Mok Mareth
- Ministerstvo vodních zdrojů a meteorologie H.E. Lim Kean Hor
- Ministerstvo informací H.E. Khieu Kanharith
- Ministerstvo spravedlnosti H.E. Ang Vong Vathana
- Ministerstvo pro parlamentní záležitosti a inspekci Ms. Som Kim Suor
- Ministerstvo pošt a telekomunikací H.E. So Khun
- Ministerstvo zdravotnictví H.E. Mom Bun Heng
- Ministerstvo veřejných prací a dopravy H.E. Tram Eav Toek
- Ministerstvo kultury a umění H.E. Him Chaem
- Ministerstvo turismu H.E. Thong Khon
- Ministerstvo kultu a náboženství H.E. Min Khin
- Ministerstvo pro záležitosti žen Ms. Ing Kantha Phavy
- Ministerstvo práce a odborného vzdělávání H.E. Vong Sotr

Delegovaní ministři

- H.E. Ok Rabun
- H.E. Ho Sethy
- H.E. Prak Sokhon
- H.E. Aun Poan Monirath
- H.E. Sok Chenda
- H.E. Mam Sarin
- H.E. Sry Thamrong
- H.E. Ngor Sovann

Státní tajemníci Rady ministrů

- Státní sekretariát pro veřejnou správu H.E. Pech Bunthin
- Státní sekretariát pro civilní letectví H.E. Mao Hasvannal

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Kambodža je členem OSN a jeho specializovaných agentur. Od roku 1999 je členem ASEAN, od roku 2003 členem WTO a od r.2004 členem procesu ASEM (Asia-Europe Meeting).

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Po více než deset let trvajícím jednání potvrdila Kambodža dne 8.8.2005 sukcesi do smluv s bývalou ČSSR. V platnosti zůstávají následující smlouvy:

- Smlouva o přátelství a spolupráci mezi ČSSR a Kambodžským královstvím (Praha, 27.11.1960)
- Dohoda o hospodářské spolupráci mezi ČSSR a Kambodžským královstvím (Phnom Penh, 11.2.1961)
- Dohoda o leteckých službách mezi ČSSR a Kambodžským královstvím (Praha, 11.1.1964)
- Dohoda o vědecké a technické spolupráci mezi ČSSR a Kambodžskou lidovou republikou (Praha, 19.11.1980)
- Platební dohoda mezi ČSSR a Kambodžskou lidovou republikou (Praha, 19.11.1980)
- Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou ČSSR a Lidovou revoluční radou KLR (Praha, 19.11.1980)
- Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou KLR o poskytnutí úvěru na opravu a instalaci elektrické ústředny v Phnom Penhu (Praha, 13.6.1983)
- Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou KLR o poskytnutí úvěru na vyrovnání bilance obchodu v letech 1984-1985 (Praha, 16.10.1984)
- Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou KLR o poskytnutí úvěru na financování československé účasti na realizaci projektů hospodářské spolupráce v KLR (Phnom Penh, 19.3.1986)
- Protokol o modifikaci dohody mezi vládou ČSSR a vládou KLR o poskytnutí úvěru na opravu a instalaci elektrické ústředny v Phnom Penhu (Praha, 29.10.1987)

Platnost Dohody o výměně zboží z roku 1980 byla vzhledem k její neslučitelnosti se závazky ČR vůči EU zrušena ke dni 28. 10. 2003.

Dne 12.5.2008 byla podepsána v Phnomenu Dohoda o ochraně a vzájemné podpoře investic mezi vládami ČR a Kambodži.

4. Ekonomická charakteristika země

Pozn.: zdrojem statistických informací byl především Country Report IMF (bohužel zveřejňovaný více než rok po skončení kalendářního roku) , Asijské rozvojové banky a Ekonomického institutu Kambodži. Dále byly použity oficiální materiály kambodžských úřadů - A Guide to Investing in Cambodia, Business and Investment handbook, periodika Ministerstva hospodářství a financí Economic and Financial Review, Economic&Monetary Statistics Review National Bank of Cambodia, Factbook CIA, údaje Economist Intelligence Unit, Světové banky a zprávy z thajských HSP.

Stupněm ekonomického rozvoje patří Kambodža mezi tzv. nejméně rozvinuté země, ukazatel HDP na hlavu v roce 2009 představoval 693 USD. Podle indexu lidského rozvoje hodnotícího délku života, zdraví, vzdělání a životní úroveň se Kambodža řadí na 130. místo ve světě.

Až do konce minulého století byla Kambodža jednoznačně zemědělskou zemí. Pouze malá část populace byla zaměstnána v zemědělství a zemědělství tak bylo také hlavním zdrojem příjmů. Soběstačnost v potravinové produkci se Kambodži podařilo dosáhnout až v polovině 90.let, kdy Kambodža dokonce začala malé množství rýže vyvážet. Dnes je v zemědělství zaměstnáno přibližně 68 % obyvatelstva a podíl zemědělství na tvorbě HDP výrazně poklesl na současných cca 28 %.

Industrializace se v Kambodži významněji projevila koncem 90. let, kdy se díky zahraničním investicím rozběhla výroba oděvů, které patří mezi hlavní exportní komodity země. V r.2009 se průmyslová výroba (včetně stavebnictví) podílela na HDP z 25,2 %.

Trvale roste podíl služeb na celkovém HDP, který za rok 2009 představoval 46,9 % (v roce 2003 činil 40,1 % a v r. 1995 jen 35,5 %). Oblast služeb má silnou vazbu na turismus, který je významným zdrojem pracovních příležitostí a má také přesah do dalších odvětví (potravinářství, stavebnictví, doprava apod.).

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Hlavními motorem ekonomiky v minulém roce byl tradičně turismus a textilní (především oděvní) průmysl, který se podílí téměř 80 % na celkovém exportu země a v minulých letech jednoznačně patřil k nejdynamičtěji se rozvíjejícím průmyslovým odvětvím v zemi.

Razantní růst zaznamenal v posledních letech sektor **služeb**, jež se podílí cca 41 % na tvorbě HDP a zaměstnává 28,7% praceschopné populace. Od r.2004 rostl sektor služeb tempem přesahujícím 10%, přičemž v loňském roce tento růst představoval "pouze" 9 %. Největší zásluhu na tomto vysokém tempu růstu má především turistický ruch. Turistický ruch, který se stává rozhodujícím zdrojem volných měn, má i největší perspektivu pro další úspěšný rozvoj a růst. Drtivá většina turistů směřuje zatím pouze do chrámového komplexu Angkor Wat, zatímco hlavní město Phnom Penh a jižní pobřeží zůstávají na okraji zájmu většiny návštěvníků. Změna tohoto stavu však bude vyžadovat velké investice do infrastruktury a zajištění bezpečnosti, což bude finančně i časově náročné.

Nejproblematičtější oblastí kambodžské ekonomiky zůstává **zemědělství**, které zaměstnává přibližně 68% populace, ale na tvorbě HDP se podílí pouhými 36 %. K jeho hlavním problémům patří nedostatečně rozvinutá infrastruktura znemožňující uplatnění moderních pěstitelských a chovatelských metod, velká chudoba venkovského obyvatelstva a v poslední době i takřka pravidelné přírodní katastrofy (záplavy a sucha). Potřeba rozvoje venkova a zvýšení produktivity zemědělské výroby se tak stává jedním z prioritních úkolů současné Kambodže.

V souladu s doporučeními mezinárodních finančních institucí se Kambodža od poloviny 90. let snaží o zvýšení role exportu v domácí ekonomice neboli o tzv. exportně orientovaný růst. Podíl exportu na GDP vzrostl za 3,4 % v roce 1990 na 40,1 % v roce 2009.

Oproti předchozím rokům došlo k poklesu objemu **zahraniční obchodní výměny**. Export poklesl o 8,6 % a dovoz dokonce o 9,7 %. Tento trend je však logickým důsledkem krize a již pro rok 2010 se očekává opětovný růst. Relativně velmi vysoké tempo růstu vývozu je dosahováno díky tzv. General system of

Preferencí (GSP), který zaručuje aplikaci nulových nebo minimálních sazeb na dovoz většiny zboží kambodžského původu na trhy nejvýznamnějších zemí.

Jedním z klíčových faktorů pro další úspěšný rozvoj kambodžské ekonomiky je efektivní výběr daní a zvýšení investic do vzdělávání a zdravotnictví. Pozitivní trend v této oblasti pokračuje a v r. 2009 již daňové příjmy představovaly 4,2 mld. USD. Výběr daní však stále představuje obrovský problém. Kambodža je také v velké části závislá na daních ze zahraničního obchodu, které tvořily v roce 2007 celkem 25,4 % veškerých příjmů. Naopak, přímé daně, které jsou ve většině ostatních zemí hlavním příjmovým zdrojem, se v uvedeném období na celkových příjmech státního rozpočtu podílely pouhými 12 %. Vzhledem k nedostatečným příjmům je již několik let deficit veřejných rozpočtů kryt ze zahraničních zdrojů formou rozvojové pomoci. Její efektivní využití se však potýká s nemalými problémy a minulých dvou letech bylo skutečně využito pouhých 60% nabídnutých fondů (odhad mezinárodních organizací). Ekonomické a sociální reformy, které se v posledních letech snaží prosadit kambodžská vláda, jsou vcelku pozitivně hodnoceny ze strany všech mezinárodních finančních institucí. To mimo jiné potvrzují i výsledky posledních konferencí dárců Kambodži (tzv. Consultative Group Meeting). Donorské země a organizace dále vysoce oceňují pozitivní výsledky dosažené v minulých letech především v oblastech reformy rozpočtové politiky, boje s ilegální těžbou dřeva, reformy veřejné správy a demobilizace ozbrojených sil.

Ekonomický vývoj je podpořen rozumnou fiskální politikou. Kambodžské vládě se v průběhu posledních pěti let podařilo výrazně zvýšit příjmy státního rozpočtu, které v r.2008 tvořily 12,6 % HDP, resp. 11,6 % v r.2009. Lepší výběr daní a cel (cca o 30 %), spolu s příjmy z privatizace více než vyvážil pomalejší růst nedaňových příjmů. Nicméně i přes částečné zlepšení zůstává efektivní výběr daní stále jedním z velkých problémů kambodžské vlády ve srovnání s okolními státy. **Finanční sektor** aktuálně nevykazuje známky nestability - i přes mírně se zvyšující počet nesplácených úvěrů, které vznikly především při spekulacích s nemovitostmi.

Lze tedy konstatovat, že ekonomika Kambodži byla v roce 2009 výrazně postižena dopady světové finanční krize. Postižena byla všechna odvětví, solidní pozitivní růst v zemědělství a minimální růst služeb nemohl vyrovnat propad v průmyslových odvětvích a stavebnictví. Celkový pokles ekonomického růstu v roce 2009 (-1 %) je pak ještě zvýrazněn kontrastem s relativně vysokými hodnotami růstu v roce 2008 (6,7 %).

Přes některá dílčí zlepšení však řada problémů přetrvává. Donorské země si proto alespoň formálně vyhradily právo pravidelně posuzovat a hodnotit další reformní kroky vlády a výši pomoci v dalších letech podmiňují konkrétními dosaženými výsledky. Důraz je přitom kladen na následující oblasti, které jsou zároveň považovány za největší překážky dalšího rozvoje země:

- zdokonalení a zprůhlednění právního rámce, především ve vztahu k zahraničním investorům. Přestože Kambodža uplatňuje velmi liberální přístup k zahraničním investorům, v praxi přetrvávají problémy s vymahatelností zákonem udělených práv a to především na nižších jednotkách státní správy.
- „good governance“ a pokračování celkové reformy státní správy jsou považovány za nezbytné a základní podmínky úspěšného ekonomického rozvoje. S tím úzce souvisí vytvoření podmínek pro efektivní potírání a eliminaci rozbujele korupce, která v řadě oblastí dosáhla oblundných rozměrů a zcela blokuje většinu smysluplných ekonomických aktivit.
- posílení rozpočtové disciplíny a dosažení finanční stability - alarmující je především stále velmi nízká úroveň veřejných příjmů, která činí jen málo přes 10 % z HDP (t.j. cca polovina průměru podobných zemí). V této oblasti je nezbytné dále zlepšovat systém výběru všech druhů daní a dalších veřejných poplatků a skoncovat se zakořeněným systémem "ad hoc" výjimek, které úzce souvisí s výše uvedeným problémem korupce.
- důsledné pokračování demobilizace armády a snížení výdajů na armádu - demobilizovat a integrovat do civilního života zhruba polovinu armádního stavu (t.j. kolem 55,000 vojáků). Výrazně omezit současné značně vysoké výdaje na armádu a převést je do sociální oblasti.
- urychlení sociálního rozvoje, t.j. zlepšení přístupu obyvatelstva ke vzdělání, pitné vodě, zdravotní péči a dalším základním službám. Soustředit se na postupnou eliminaci propastných rozdílů mezi městem a venkovem. Přijmout účinná opatření proti hroživě se rozšiřujícímu onemocnění AIDS.
- v oblasti lesního hospodářství (lesnictví a vývoz dřeva patří mezi pilíře kambodžské ekonomiky) vytvořit legislativní a kontrolní mechanismy, které účinně zabrání nelegální těžbě a vývozu dřeva.

Přes nadějný ekonomický růst (nepočítá-li se rok 2009, jehož výsledek byl zásadně ovlivněn vnějšími faktory) i relativně dobré makroekonomické výsledky zaznamenané v posledních letech, zůstává

Kambodža jednou z nejchudších zemí světa a trpí mnoha závažnými problémy. Její závislost na zahraniční pomoci a velmi úzká výrobní a exportní základna ji činí velmi zranitelnou nepříznivými vnějšími faktory. Dalším problémem, který se však pomalu a za pomoci mezinárodních institucí řeší, je stále málo funkční a zkorumpovaná státní správa. Především na provinční a místní úrovni je stav velmi špatný. Rovněž právní systém a zvláště praktická vymahatelnost práva patří k závažným slabinám země a jsou jednou z hlavních překážek většího přílivu zahraničních investic. Podle názorů nezávislých místních i zahraničních ekonomů bude trvat více než jednu generaci, než se Kambodži podaří životní úroveň přiblížit bohatším zemím v regionu..

Předpověď ekonomického vývoje na rok 2010 a 2011

Po letech výrazného ekonomického růstu byl rok 2009 pro Kambodžu velmi složitým. Globální hospodářská recese roku 2008, která se plně projevila až v r. 2009, postihla několik primární odvětví („motorů“) hospodářského růstu země. Kambodža zažila první pokles dynamiky HDP od začátku 1990 a pokles dynamiky HDP předběžně představoval -1 %.

Předpokládá se však, že oživení přijde již v roce 2010, kdy by růst HDP měl dosáhnout cca 6 - 6,3 % a v r. 2011 pak 4,5%. Záležet však bude na dalších faktorech, např. na míře oživení ekonomik nejdůležitějších obchodních partnerů a zájmu zahraničních investorů.

Hlavními odvětvími pro ekonomický růst v posledních deseti letech je textilní průmysl, stavebnictví a cestovního ruchu, přičemž všechny vykazují silnou závislost na zahraničí. Za 8 měsíců r. 2011 vzrostl kambodžský export textilu o téměř 20%, především pravidlu EU "everything but arms", které začalo být uplatňováno v r. 2011.

V loňském roce zaznamenal největší pokles **průmysl** - o 8,3 procenta (v r.2008 růst 4 %). Do tohoto poklesu se nejvýrazněji promítl pokles **textilního průmyslu** (-14,7 %), přičemž pro r. 2010 se očekává pouze zastavení tohoto propadu. Klesající podíl na trhu zásadních trhů, zejména USA, naznačuje, že kambodžské textilní produkci přibývají v teritoriu další konkurenti. Kromě Vietnamu a Číny se začíná prosazovat např. Bangladéš. Pro rok 2010 se odhaduje růst průmyslu jen 1,5 %.

Ceny nemovitostí, které v posledních letech rostly, spadly v roce 2009 až o 40 procent, což má přímý dopad na stavební aktivity - **stavebnictví** vykazovalo předběžně pokles o 5,7 %. Protože se objevují první náznaky platební neschopnosti stavebních firem a prakticky neexistují žádné známky oživení v této oblasti, bude v roce 2010 stavebnictví pravděpodobně stagnovat nebo dokonce ještě dále klesat.

Sektor **služeb** sice zaznamenal růst 1,2 %, oproti předchozímu roku (růst 9,0 %) je však růst minimální.

Nejvýznamnějším odvětvím sektoru služeb je **cestovní ruch**, který vykázal v roce 2009 růst pouhých 0,6 %, což je značný pokles oproti 9,8 procentnímu růstu v roce 2008. Poklesl zejména počet turistů využívajících leteckou dopravu, zatímco nárůst turistů byl vykázán na pozemních přechodech a přístavech. Tito návštěvníci však přispívají do státního rozpočtu Kambodži menšími částkami než turisté cestující letadly. Celkový počet zahraničních návštěvníků Kambodži opět mírně rostl, dynamika růstu však od r.2004 trvale klesá. V r. 2009 Kambodžu navštívilo cca 2,2 miliónů zahraničních turistů v r. 2010 pokračoval růst na cca 2,5 mil. turistů ze zahraničí..

Struktura kambodžského HDP v letech 2005–2009 (v % HDP)

	2006	2007	2008	2009	2010
Zemědělství	31,7	31,9	34,9	35,7	36,0
Průmysl	27,6	26,8	23,8	23,1	23,0
Služby	40,8	41,3	41,3	41,2	41,0

Zdroj : [ADB \(cr0948.pdf, \)](#)

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Přehled vybraných ekonomických ukazatelů Kambodže v letech 2005–2009:

	2005	2006	2007	2008	2009
HDP ve stálých cenách (mld. rielů)	25.693	29.809	35.002	44.530	n.a.
HDP v běžných cenách (mil. USD)	6.278	7.275	8.639	10.320	10.338
HDP na hlavu (v USD)	454	514	598	703	693
Reálný růst HDP (v %)	13,5	10,8	10,2	6,7	2,1
Růst zemědělství (v %)	15,5	5,5	5,1	5,7	3,5
Růst průmyslu (v %)	12,9	18,4	8,4	4,0	-8,3
Růst služeb (v %)	13,1	10,1	10,2	9,0	1,2
Index spotřebitel. cen (růst v %)	5,8	4,7	5,9	14,2	-0,7
Vývoz zboží (v mil.USD)	2.908	3.692	4.089	4.708	4.302
Vývoz zboží (růst v %)	12,3	27,0	10,7	15,2	-8,6
Dovoz zboží (v mil.USD)	3.918	4.771	5.432	6.508	5.876
Dovoz zboží (růst v %)	20,1	21,8	13,8	19,8	-9,7
Bilance běžného účtu (v % HDP)	- 9,4	- 7,9	- 8,5	-12,2	-13,0
Devizové rezervy (v mil.USD)	1.158,6	1.410,7	2.143,2	2.640,6	3.288,5
Dluhová služba (v % exportu)	0,7	0,6	0,5	0,6	n.a.
Směnný kurz riel / USD (konec roku)	4.112	4.057	3.999	4.077	4.165

Zdroj : IMF, ADB, Economic Institute of Cambodia,

Údaje o nezaměstnanosti nejsou uvedeny, protože jsou značně nepřesné a často si výrazně odporují. Nejčastěji udávané hodnoty, které se zhruba shodují s odhady mezinárodních finančních organizací, hovoří o celkové průměrné nezaměstnanosti ve výši kolem 4–5 %. Ve městech přitom nezaměstnanost dosahuje až 9 %, na venkově v průměru 2 %. Je třeba vzít v úvahu i velkou sezónní nezaměstnanost na venkově, která místy činí až 20 %. Ekonomický institut Kambodži udává míru nezaměstnanosti za rok 2009 ve výši pouze 1,5 %.

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Podíl průmyslové výroby na HDP činil v r. 2008 podle údajů ADB 22,4% (podle Economic Institute of Cambodia se podíl průmyslových oborů na vytvořeném HDP zvýšil v roce 2009 na 25,7 %) a bez stavebnictví je v ní zaměstnáno cca 987 tis. pracovníků (11,8 % práceschopné populace).

Kambodžský průmyslový sektor zahrnuje aktuálně asi 26 000 podniků. Průmyslové podniky tvoří většinu všech podnikatelských subjektů v zemi. Dvě třetiny průmyslových podniků jsou podniky malé a střední velikosti a většina jich pracuje v potravinářském průmyslu.

Hlavní průmyslová odvětví a jejich produkce v letech 2006–2009 (mil. USD, ceny r.2000):

	2006	2007	2008	2009
Textilní průmysl	1.004	1.104	1.128	962
Potravinářský průmysl	130	134	142	157
Ostatní zpracovatelský průmysl	164	174	185	190
Energetika	35	39	43	46
Stavebnictví a těžební průmysl	462	493	525	500
Průmysl celkem	1.794	1.945	2.023	1.855

Zdroj: EIC (Economic Institute of Cambodia)

Tempa růstu hlavních odvětví průmyslové produkce v letech 2005–2009 (meziročně v %):

	2005	2006	2007	2008	2009
Textilní průmysl	9,2	20,4	10,0	2,2	-14,7
Potravinářský průmysl	9,0	3,3	3,1	6,0	10,5
Energetika	12,7	31,5	11,7	8,4	8,3
Stavebnictví	22,1	20,0	6,7	5,8	-5,7
Ostatní průmysl	17,4	14,1	6,7	7,6	3,8
Průmysl celkem	12,9	18,4	8,4	4,0	-8,3

Zdroj: EIC (Economic Institute of Cambodia)

Nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím Kambodži je textilní a oděvní průmysl (kromě toho i stavebnictví, kterému je věnována samostatná subkapitola 4.4.). V současné době v Kambodži funguje kolem 300 textilních závodů, které zaměstnávají přes 120.000 pracovníků. Většina z nich je zcela nebo zčásti vlastněna zahraničními investory. V oblasti oděvního průmyslu je využíván především preferenční přístup na lukrativní trh Evropské unie a do USA. V posledních letech se oděvní průmysl podílel skoro 90% na celkovém exportu země a byl jednoznačně nejdynamičtěji se rozvíjejícím průmyslovým odvětvím v zemi. Jeho produkce v hodnotovém vyjádření stoupla ze 4 mil. USD v roce 1993 na téměř 2,8 mld. USD v roce 2007. Také v roce 2009 se i přes propad cca 15 % podílel oděvní průmysl více než z poloviny (51,9 %) na celkové průmyslové výrobě Kambodži, resp. 13,1 % na celkovém HDP. Pro další období se počítá v souvislosti s rekonvalescencí světových trhů s mírným zlepšením exportu textilních komodit, a to i přes rostoucí konkurenceschopnost Číny a Vietnamu v této oblasti.

S vypršením platnosti textilní dohody (Multifibre Arrangement - MFA) na konci roku 2004 byl všeobecně očekáván pokles výroby v oděvním průmyslu. Ochranná opatření USA a EU proti dovozům oděvů z Číny však přispěla k udržení vysokého objemu vývozu kambodžských oděvů (ochranná opatření USA a EU se týkala více než 87% kambodžských oděvních vývozu) a udržení významu oděvního průmyslu pro kambodžskou ekonomiku.

K dalším významným odvětvím patří zpracování dřeva, papírenský průmysl, výroba potravin a nápojů (pivovary) a šperků.

Přestože je Kambodža zemí bohatou na přírodní zdroje, těžební průmysl tvořil v roce 2008 pouze 0,4 % HDP. V současné době probíhají jednání se zahraničními investory o možnostech těžby zlata, drahokamů, ropy a zemního plynu.

Hlavní přírodní a nerostné zdroje tvoří kaučuk, tropické dřeviny, drahokamy (safíry a rubíny), stříbro, zlato, juta, tropické ovoce, soja, bauxit, cín, chromidy, fosfáty. V menší míře je těžena železná ruda, manganity, molybden.

Ekonomické prognózy pro rok 2010 jsou mírně optimistické a počítají s růstem průmyslové výroby cca 2-3 %.

4.4. Stavebnictví

Ve stavebnictví pracuje cca 4 % všech pracujících, resp. cca 300 tis.osob a na HDP se v roce 2008 podílelo 5,8 %.

Stavebnictví zaznamenávalo v posledních letech silný růst a to především v souvislosti s celkovou obnovou a modernizací infrastruktury. Hlavním impulzem pro investiční aktivity ve stavebnictví v posledních letech je rychlý rozvoj turistiky a s tím související příliv zahraničních investic.

Očekávání ekonomů pro rok 2009 jbyla po období rychlého růstu (zejména 2005-2006, kdy tempo růstu přesahovalo 20 %) pro oblast stavebnictví spíše opatrná a je očekáván dokonce pokles. Příčinou by mělo být pozastavení některých "mega-stavebních" projektů zahraničních firem, které přehodnotily své investiční záměry v důsledku globální finanční krize. Bude tak částečně záležet také na výši veřejných investic do některých projektů. Příkladem mohou být především korejské investice do výstavby satelitního městečka CAMCO City, které Většímu propadu by měly zabránit ještě výraznějším poklesu.

Stavebnictví v letech 2005 –2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Objem stavební produkce (mld. Riel)	1.631	1.995	2.338	2.572	n.a.
Růst (%)	22,1	20,0	6,7	5,8	-5,7
Podíl stavebnictví na HDP (%)	6,3	6,7	6,7	5,8	n.a.

Zdroj: EIC (Economic Institut of Cambodia)

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Statistické informace za rok 2010 jsou prakticky nedostupné, vycházet lze pouze z neoficiálních zdrojů - novinových článků nebo např. Economic Institute of Cambodia Zemědělství však stále nejdůležitější, ale zároveň nejproblematictější oblastí kambodžského hospodářství. Dle tiskové zprávy Ministerstva zemědělství, lesnictví a rybnářství ([Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries](#)) představoval v roce 2010 jeho podíl na HDP cca 36 % (dle EIC byl podíl zemědělského sektoru na GDP pouze 27,9). K jeho hlavním problémům patří nedostatečně rozvinutá infrastruktura znemožňující uplatnění moderních pěstelských a chovatelských metod, velká chudoba celého venkova a v poslední době i takřka pravidelné přírodní katastrofy (záplavy, tajfuny - naposledy tajfun Ketsana). Potřeba rozvoje venkova, resp. vyšší produktivity v zemědělství se tak pomalu, ale jistě, stává jedním z nejpalčivějších problémů současné Kambodže. Významnou roli při řešení tohoto problému je za nedostatku financí ze státního rozpočtu výrazné zvýšení objemu zahraničních investic do zemědělství.

Produktivita v kambodžském zemědělství je nižší než v okolních zemích se srovnatelnými půdními a klimatickými podmínkami. Díky téměř absolutní závislosti rostlinné produkce na dešťových srážkách jsou

výkony kambodžského zemědělství výrazně ovlivněny počasím. Přesto i díky přílivu PZI do zemědělského sektoru stoupá produktivita i celková produkce.

Z oficiálně vyvážených zemědělských komodit lze jmenovat kaučuk a ryby. Dále pak rýže, která je však z velké části vyvážena ilegálně. Vzhledem k tomu, že v zemi chybí zemědělská technika pro zpracování produkce, je její část vyvážena po sklizni v příhraničních oblastech ke zpracování do sousedních států za velmi nízké ceny. Přesto (či spíše právě proto) byla Kambodža 9. největším exportérem rýže na světě v r.2007 s 450,000 t (údaje US Department of Agriculture). Pro rok 2008 se předpokládalo zvýšení produkce rýže o více než 10 %.

Díky příznivému klimatu a velkým plochám úrodné půdy má místní zemědělství velký rozvojový potenciál. Kambodžská vláda proto jeho rozvoji věnuje v poslední době velkou pozornost. K hlavním limitujícím faktorům rozvoje zemědělství v Kambodži patří:

- nejasné vlastnické vztahy k většině půdy
- slabě rozvinutá infrastruktura (zpevněné vozovky, elektřina, zavlažovací systémy)
- omezený přístup k hnojivům
- omezený přístup k úvěrům
- korupce při získávání vývozních povolení

Základní zemědělskou plodinou je rýže, která se pěstuje na 90% obdělávané půdy a její podíl na tvorbě HDP dosahuje téměř 9 %. Výnos rýže v r. 2006 představoval 2,5 tun z hektaru. Mezi další důležité zemědělské plodiny patří kaučukovník, kukuřice, maniok, batáty, tabák, káva bavlna, juta, cukrová třtina sója, ovoce a zelenina. Z živočišné výroby je významný chov buvolů, prasat, drůbeže a krevet. Díky přímořské poloze a rozsáhlým vnitrozemským sladkovodním zdrojům (řeky, jezera) je velmi významný rybolov.

Oficiální ekonomické odhady pro r. 2008 byly opatrné a předpovídají ve všech zemědělských odvětvích mírnější růst oproti předchozím létům (na úrovni 5%).

Hlavní zemědělská odvětví a jejich produkce v letech 2006 – 2009 (mil. USD, ceny r.2000)

	2006	2007	2008	2009
Rostlinná produkce	2.274	2.401	2.528	2.616
- z toho rýže	490	527	546	564
Chov dobytka a drůbeže	280	290	301	314
Rybářství	459	462	192	496
Lesnictví a těžba dřeva	146	149	152	154
Zemědělství celkem	1.784	1.874	1.982	2.052

Zdroj: [MMF](#)

Tempa růstu zemědělské produkce v letech 2005 – 2009 (meziročně v %):

	2005	2006	2007	2008	2009
Rýže	43,7	4,3	7,5	3,6	3,4
Ostatní rostlinná produkce	12,2	6,5	9,0	10,1	6,4
Chov dobytka a drůbeže	5,6	8,2	3,7	3,8	4,4
Rybářství	5,6	3,8	0,8	6,5	0,8
Lesnictví a těžba dřeva	3,5	6,6	1,8	1,7	1,8
Zemědělství celkem	15,5	5,5	5,1	5,7	3,5

Zdroj: Economic Institute of Cambodia,

Rybářství

V roce 2008 byly dle údajů Ministerstva zemědělství, rybařství a lesnictví na prakticky stejné úrovni jako v r. 2007, kdy bylo vyloveno celkem 458.500 tun ryb (z toho 395 tis.t. sladkovodních a 63,5 tis. mořských ryb), což oproti roku 2004 znamenalo nárůst o 50 %. (305,8 tis. tun). Téměř 85 % z vylovených ryb pochází z jezera Tonle Sap a z řeky Mekong.

Podle statistik Ministerstva zemědělství představuje rybařství 25 % zemědělského sektoru (polní hospodářství cca 52 %) a pracuje v něm na plný či částečný úvazek (sezónně) asi 385 tis. osob. Problémem zůstává současná legislativní úprava, protože rybáři nevlastní "půdu" a tím pádem nemohou žádat o půjčku v bance či jiných mikrofinančních institucí. Také hranice možností rybolovu není bez limitu a nezdá se tak příliš pravděpodobné, že by objem rybolovu v příštích letech výrazněji rostl.

Chov ryb v Kambodži ohrožují nejen rostoucí ceny krmiv, ale i rostoucí počet osob, kteří chytají ryby bez oficiálního povolení (pytláků).

4.6. Služby

Podíl sektoru služeb na tvorbě HDP v posledních letech se pohybuje na úrovni 41 % (v r. 2010 podle údajů ADB) a ve službách je zaměstnáno cca 32 % průběžně schopné populace (t.j. cca 2,6 mil. osob). Mezi hlavní odvětví v sektoru služeb patří obchod, který se podílí 9 % na tvorbě HDP, turismus (13 %) a doprava spolu s komunikací (7 %). Oficiální údaje za rok 2009 zatím nebyly zveřejněny.

Hlavní odvětví sektoru služeb a jejich produkce v letech 2005–2009 (mil. USD, ceny r.2000):

	2006	2007	2008	2009
- Doprava a komunikace	395	423	453	468
- Obchod	850	1.059	1.154	1.135
- Hotely a restaurace	281	310	340	342
- Ostatní služby	1.128	1.266	1.387	1.407
- Veřejná správa	86	86	90	94
Služby celkem	2.740	3.144	3.424	3.445

Zdroj: EIC (Economic Institut of Cambodia)

Tempa růstu produkce sektoru služeb v letech 2005–2009 (meziročně v %):

	2005	2006	2007	2008	2009
- Obchod	8,5	7,1	9,5	9,4	-0,9
- Hotely	22,3	13,7	10,3	9,8	0,6
- Doprava a komunikace	14,5	2,1	7,2	7,1	3,2
- Finance	19,6	23,9	22,2	19,3	10,6
- Ostatní služby	13,1	14,2	11,5	8,8	0,5
- Veřejná správa	5,9	-1,3	0,1	4,5	4,1
Služby celkem	13,1	10,1	10,2	9,0	1,2

Zdroj: EIC (Economic Institut of Cambodia)

Cestovní ruch

K nejdynamičtěji se rozvíjejícím odvětví patří oblast cestovního ruchu, který má výrazný podíl na hospodářském růstu Kambodži. Tempo růstu přílivu zahraničních turistů dokumentuje dále uvedená tabulka. Za posledních pět let se počet turistů více než zdvojnásobil. Turistický ruch, který se stává rozhodujícím zdrojem volných měn, má i největší perspektivu pro další úspěšný rozvoj a růst spolu se synergickým efektem pro stavebnictví (hotely), potravinářský průmysl nebo textilní a dřevozpracující průmysl, popř. cementárenství. Mírný růst počtu návštěvníků oproti r.2008 byl způsoben především důsledky globální finanční krize. Lze konstatovat, že je viditelný pokles turistů, kteří přicestovali do Kambodži letecky - především do Siem Reapu. Jší pokles je viditelný pouze u počtu turistů z Koreji (cca o 63 tis. osob) a Taiwanu (cca o 35 tis. osob)

Převážná většina turistů směřuje zatím pouze do komplexu Angkor Wat u města Siem Reap (s mezinárodním letištěm) a hlavního města Phnom Penh, zatímco jižní pobřeží a další části Kambodži zůstávají na okraji zájmu většiny návštěvníků. Změna tohoto stavu bude vyžadovat nejen velké investice do infrastruktury, což bude finančně i časově náročné, ale zejména na propagace a medializace pro přilákání zahraničních turistů a to zejména v zemích, odkud směřuje nejvíce movitějších návštěvníků (Japonsko, Korea, Čína, USA či některé země EU).

Internetové stránky [Ministerstva turismu](#) obsahovaly do loňského roku aktuální informace a statistiky včetně [Statistiky cestovního ruchu za rok 2008](#). Statistiky za rok 2009 však aktuálně stránky neobsahují. Podle této statistiky navštívilo Kambodžu v roce 2008 celkem 2147 českých turistů. Celkově vzrostl počet turistů (včetně "jednodenních turistů") o 5,48 % a stejně jako loni přesáhl hranici 2 mil. osob. Při kontinentálním pohledu tvořily podíly jednotlivé kontinenty následně - Asie a Pacifik 62,46 %, Evropa 21,52 %, Ameriky 9,64 %, Afrika 0,19 % a zvlášť je uveden i Blízký východ 0,35 %. Kromě toho jsou separátně uváděni "jednodenní turisté", kteří tvoří 5,84 % všech návštěvníků. Při sledování jednotlivých států přijíždí nejvíce turistů do Kambodži jednoznačně z Korejské republiky (cca 267 tis. turistů, t.j. 12,5 % všech turistů). Následuje Vietnam (210 tis.), Japonsko (164 tis. osob), USA (145 tis.), Čína (130 tis.), Thajsko (109 tis.). Z evropských zemí přijíždí nejvíce zemí z VB (98 tis.), Francie (97 tis.), a SRN (60 tis.).

Podle údajů ASEAN navštívilo v r. 2010 Kambodžu okolo 2,5 mil. zahraničních turistů.

Na dovolenou přijíždí naprostá většina všech návštěvníků (cca 85 %), 7,5% návštěvníků přijíždí za byznysem a zbytek deklaruje jiný účel cesty. Průměrná délka pobytu trvale roste (6,7 dnů), stejně jako obsazenost hotelů (63 % v r.2008). Celkové příjmy z turismu však zanamenaly mírný pokles (1 mld. USD) .

Počty turistů v letech 2005 – 2009 (v tis.)

	2005	2006	2007	2008	2009
Počet turistů celkem	1.422	1.700	2.015	2.185	2.191
- z toho letecky	857	1.027	1.297	1.303	1.140
- letiště Phnom Penh	416	427	535	645	602
- letiště Siem Reap	440	600	761	657	538

Zdroj: MEF (údaj za rok 2008 [Ministry of Tourism of Cambodia](#))

Příjmy z turismu v letech 2005 – 2009 :

	2005	2006	2007	2008	2009
Příjmy celkem (v mil. USD)	823	841	1.012	1.113	1.041

Příjem na 1 turistu (v USD)	591	566	770	750	475
Příjmy (v % HDP)	13,4	13,3	16,2	18,4	10,1

Zdroj: NIC, vlastní kalkulace

Přes 52 % všech zahraničních turistů používá leteckou dopravu a zbytek tvoří většinou turisté (zejména mladšího věku), kteří pěšky překračují hraniční přechody a na kambodžském území dále pokračují autobusem nebo najatými vozy do Siem Reapu. Jejich počet se v posledních letech výrazně zvyšuje a to zejména vzhledem k výraznému zlepšení bezpečnostní situace v zemi i kvality dopravy

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Infrastruktura jako celek značně utrpěla v dobách vojenských konfliktů a její současná využitelnost dosahuje pouze něco přes polovinu "předválečné" kapacity.

Doprava

Silniční síť měří celkem 38.100 km, z toho však jen 3.000 km zpevněných cest . Cesty jsou většinou ve velmi špatném stavu, v poslední době je však věnována jejich rekonstrukci (především ze zdrojů mezinárodní rozvojové pomoci a Asijské rozvojové banky-ADB) velká pozornost. Jejich obnova a oprava zničených mostů si vyžadují velké náklady. Jednou z nejdůležitějších silničních tras je spojení mezi hraničním přechodem Poipet a Siem Reapem, který je rekonstruován z prostředků ADB. Tento úsek má strategický význam i pro turistický ruch, kdy část zahraničních turistů cestuje z Thajska do Siem Reapu (resp. do světově proslulého chrámového komplexu Angkor Wat) po silnici. Podle posledních informací je toto silniční spojení prakticky hotovo a také počet turist, kteří tuto cestu využívají, v poslední době vzrostl. Přesto by asi neměl být výrazněji ovlivněn počet turistů využívajících letecké spojení. Také silnice mezi hraničním přechodem Poipet a hlavním městem Phnom Penh je již dnes relativně velmi dobře sjízdná .

Potřeba modernizace platí i o **železniční síti**, která aktuálně dosahuje délky 690 km. Její obnova se však stala jednou z priorit kambodžského hospodářství a i z toho důvodu byl schválen ambiciózní plán, který by měl být začátkem nové éry kambodžské železniční dopravy. Projekt v hodnotě 73 mil. USD (42 mil. USD z ADB, 13 mil. USD z OPEC, kambodžská vláda 15,2 mil. USD a 2,8 mil.USD malajská vláda, která chce dostavět 48 km chybějící úsek železnice mezi Sisophon a Poipet), ze kterých by měl být rekonstruován severní a jižní železniční koridor a renovována železniční stanice v Phnom Penhu. Projekt by měl být dokončen v roce 2011 a Kambodža by se tím měla stát součástí železniční sítě Singapur-Kunmingu (projekt SKRL "Singapur- Kunmingu Rail Link" byl předložen již v roce 1995 na summitu zemí ASEAN). Obnova transregionální sítě (především s Vietnamem a Thajskem) by měla být dokončena v roce 2015 a vyžádá si cca 500 mil. USD. V roce 2005 bylo po železnici přepraveno 49.784 pasažerů (z toho na severní trase 47.768) a 268 tis. tun zboží (v roce 1969 bylo přepraveno 354 tis. tun). Úroveň osobní přepravy je naprosto minimální a také nákladní doprava není příliš obchodníky využívána, neboť silniční přeprava zboží je mnohem rychlejší a spolehlivější. Lze očekávat výrazné zvýšení objemu zboží po obnově železničního svršku (velký zájem mají zejména cementárny).

Nedostatečně je využívána i **vodní doprava**, přičemž vnitrozemské vodní cesty mají délku 2.400 km. Využívána je především řeka Mekong.

V posledním období, za účasti zahraničního kapitálu, především z Malajsie, se rozvíjí **letecká doprava**. Kambodža má 6 letišť, pouze dvě však mají mezinárodní statut (Phnom Penh a Siem Reap).

Energetika

Energetika se rovněž nachází v počátcích svého rozvoje. Existují plány na zvýšení výroby elektrické energie z 522 GWh v roce 1999 na 2,634 GWh v roce 2016. Ke splnění tohoto cíle vláda zamýšlí vybudovat řadu vodních, tepelných a kombinovaných elektráren v celkové hodnotě přes 1 mld.USD v Phnom Penhu, Sihanukville, Battambang a dalších městech do roku 2011. Jednou z hlavních priorit státní energetické politiky je dokončení napojení přenosového systému na Vietnam a Thajsko. Druhou hlavní prioritou je pak rozšíření kapacit vodních elektráren (výstavba nové elektrárny Kamchay o kapacitě

120 MW) a elektrifikace provincií. V blízké budoucnosti se rovněž počítá se zahájením výstavby tepelné elektrárny v Sihanoukville o kapacitě 180 MW.

Důležitým momentem pro další ekonomický vývoj Kambodži byl rok 2005, kdy firma Chevron oznámila, že u kambodžského pobřeží jsou naleziště ropy. Vláda dosud podepsala nejméně 13 kontraktů na průzkum těchto ložisk. Experti v této souvislosti varují před tzv. "Nigerijskou cestou", kdy veškeré zisky z tohoto přírodního bohatství země skončily za hranicemi a ukazují na "Norskou cestu", kdy Norsko po 2. světové válce patřilo mezi nejchudší státy Evropy a díky nalezištím plynu a ropy patří dnes mezi nejvyspělejší evropské státy. Norsko je také dle vyjádření svého velvyslance v Kambodži na konferenci v Phnom Penhu (leden 2008) připraveno podělit se s Kambodžou o své zkušenosti s využitím těchto strategických komodit . **Produkce ropy a zemního plynu má být zahájena v roce 2011/2012.**

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Kambodža zůstává i nadále silně závislá na zahraniční pomoci, která tvoří cca třetinu příjmů státního rozpočtu. Největším bilaterálním dárce Kambodži je tradičně Japonsko.

Zahraniční pomoc Kambodži v letech 2005–2009 (v mld.Riel)

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	984	1.584	1.615	2.355	2.423
- Granty	538	790	730	945	967
- Půjčky	446	794	885	1.410	1.456

Zdroj: EIC (Economic Institut of Cambodia)

V souladu s pařížskými mírovými dohodami se od r. 1992 konají každé jeden - dva roky mezinárodní konference o pomoci Kambodži tzv. Consultative Group Meeting, kde se donorské země po zhodnocení reformních kroků kambodžské vlády zavážou k poskytnutí určité částky rozvojové pomoci na další období. Ekonomické a sociální reformy, které se v posledních letech snaží prosadit kambodžská vláda, jsou vcelku pozitivně hodnoceny ze strany většiny mezinárodních finančních institucí i hlavních donorských zemí, čemuž odpovídají i zvyšující se částky příslibené finanční pomoci.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Strukturu veřejných financí v letech 2005 až 2009 dokumentuje následující tabulka (údaje v mld. Riel) :

Struktura veřejných financí v posledních pěti letech

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkové příjmy	2.653	2.918	4.015	5.290	5.008
- Příjmy z daní	1.948	2.271	3.396	4.430	4.192
- DPH	730	870	1.143	1.546	1.532
Celkové výdaje	3.514	4.112	5.041	6.337	7.746
- Běžné výdaje	2.073	2.592	3.091	3.720	4.730
- výdaje na obranu	289	520	681	802	1.148
- Kapitálové výdaje	1.441	1.520	1.950	2.617	3.016
Běžný rozpočtový deficit	-861	-1.194	-1.026	-1.047	-2.738

Zdroj: Economic Institut of Cambodia (údaje MMF zatím nejsou dostupné)

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Platební bilance v letech 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Běžný účet (v mil. USD)	- 225,1	26,7	-222,4	-818,0	-554,0
Běžný účet (v % HDP)	-3,6	-0,4	-2,6	-7,4	-5,4
Kapitálový účet (v mil. USD)	310,5	212,9	681,5	1.386,3	583,9
Deviz. rezervy (v mil.USD)	1.158,6	1.410,7	2.143,2	2.640,6	3.288,5
Směnný kurz riel / USD (na konci roku)	4.112	4.057	3.999	4.077	4.165

Zdroj: [ADB](#)

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

	2005	2006	2007	2008	2009
Zahraniční zadluženost	3.515,3	3.526,7	3.760,9	4.215,0	4384.0
• dlouhodobý dluh	3.154,7	3.317,7	3.537,1	3.892,1	4099,4

• krátkodobé půjčky	279,4	209,1	223,8	322,9	264,6
• MMF	81,2	0	0	0	-
Zahraniční zadluženost (v % GNI)	56,7	50,4	47,0	46,0	45,0
Dluhová služba (v mil. USD)	21,9	30,6	30,2	42,1	87,4
Dluhová služba (v % exportu)	0,7	0,6	0,5	0,6	0,8

Zdroj: [ADB \(CAM.pdf, \)](#) + informace Economic Institute of Cambodia (r.2008)

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Výkonnost bankovního sektoru zaznamenala v 90. letech značný nárůst. Také ve sledovaném roce pokračoval restrukturalizační proces bankovního sektoru, který je součástí Financial Sector Development Strategy 2006-2015. V Kambodži aktuálně působí 18 komerčních bank (zedřívějších 31) a 7 specializovaných bank (jako např. [National Bank of Cambodia](#)). Zároveň se posílila kapitálová pozice jednotlivých bank a vzrostla důvěra veřejnosti v bankovní sektor. Úvěrová aktivita kambodžských bank však nadále stagnuje.

Dnešní bankovní systém zahrnuje centrální banku (National Bank of Cambodia), dvě státní banky (Foreign Trade Bank a Phnom Penh Municipal Bank) a 21 soukromých komerčních bank. Bankovní licence uděluje centrální banka, která je pod dohledem rady ministrů. Další důležitou státní bankou je Foreign Trade Bank, která působí jako nezávislá komerční banka od r. 1988 a zajišťuje oficiální transakce ve volné měně. V současné době jsou hledány cesty k její privatizaci. Rada pro bankovní dohled (Bank Supervision Commission) byla ustavena v říjnu 1993.

Přehled komerčních bank v Kambodži

Název :	Majoritní vlastnictví:
Pobočky zahraničních bank (3):	thajská
- Krung Thai Bank Public Co. Ltd.	malajská
- May Bank	tchajwanská
- First Commercial Bank	
Reprezentační kanceláře (2) :	britská
- Standard Chartered Bank	vietnamská
- Vietnam Bank for Agriculture and Rural Development	
Ostatní privátní banky (12):	thajská (Siam City Bank)
- Cambodia Commercial Bank	kambodžsko-kanadská
- Canadia Bank Ltd.	malajská
	malajská

- Cambodia Public Bank	singapurská
- Cambodia Asia Bank	hongkongská
- Singapore Banking Corp.	kambodžská
- Union Commercial Bank	korejská
- Cambodia Mekong Bank	kambodžská
- Advanced Bank of Asia Ltd.	kambodžská
- Vattanac Bank	australsko-kambodžská
- ACLEDA Bank	kambodžská
- ANZ Royal (Cambodia)	
- Foreign Trade Bank	
Specializované banky (5):	kambodžská (státní)
- Rural Development Bank	kambodžsko-kanadská
- Peng Heng SME Bank	kambodžsko-japonská
- Cambodia Agriculture Industrial Specialized Bank	kambodžská
- First Investment	kambodžská
- ANCO Specialized Bank	

Zdroj: Economic Instttut of Cambodia

5.5. Daňový systém

Současný systém zahrnuje následující druhy daní:

- Daň z přidané hodnoty - byla zavedena v roce 1999 a má jednotnou sazbu ve výši 10%.
- Daň z příjmu - progresivní typ od 5% do 20% podle výše příjmu, stanovená částka odvodu daně se snižuje podle počtu dětí (maximálně o 30 % u 6ti a více dětí).
- Daň z pronájmu půdy a budov ve výši 10%. Osvobozen od daně je pronajímatel, který získá na pronájmu méně než ekvivalent 200,- USD měsíčně.
- Daň ze zisku - s platností od roku 1998 byly stanoveny tři sazby daně ze zisku:
 - 30 % - pro podnikání v oblasti těžby nerostných a přírodních zdrojů (nafta, rudy, dřevo apod.),
 - 20 % - ostatní činnosti,
 - 0 až 9 % - pro investiční záměry schválené příslušnými orgány.

- Daň z převodu majetku. Je placena kupujícím z hodnoty majetku, která je závazně stanovena. Např. pro osobní vůz je stanovena hodnota 375 000,- rielů (cca 150 USD), pro půdu v zóně 1 - 30 000,- rielů/m², pro budovy v zóně 1 - 125 000,- rielů/m². Osvobozeny od daně jsou převody majetku organizované státními, veřejnými a charitativními institucemi. Při prodeji dopravního prostředku se neplatí daň, pokud prodávající odvádí daň z obrátu nebo daň ze zisku podniků. Sazby daně jsou stanoveny jednotně pro:
 - půdu a budovy 6 %,
 - osobní a nákladní auta a mikrobusey 4 %,
 - motocykly 2 %.
- Daň z obrátu. Výjimku z platby tvoří prodej zemědělských výrobků prvovýrobci, malé prodejny a cestující obchodníci ve smyslu předpisů ministerstva pro hospodářství a finance. Existují čtyři druhy sazeb:
 - podnikání v oblasti průmyslu, rukodělné výroby a těžby 1 %,
 - hotely, restaurace, bary a zábavní podniky 10 %,
 - obchodníci, poskytovatelé služeb a ostatní 2 %,
 - prodej zboží přímými dovozci (nová daň zavedená v r. 1998) 4 %.
- Spotřební daň (excise tax) je určena pro tři druhy zboží:
 - cigarety , tabák a alkoholické nápoje 50 %,
 - nealkoholické nápoje a zmrzlina 30 %,
 - lotosová semena 20 %
- Poplatky za hotelové pokoje doplňují 2 procentní daň z obrátu a jsou stanoveny ve výši 10%.
- Poplatky za obchodní licenci - jsou stanoveny jako roční poplatek . Jsou stanoveny dvě skupiny činností s poplatkem 0,5% a 0,8% z obrátu. Malí podnikatelé s ročním obrátem do 400 000,- rielů (cca175,-USD) mají stanoveny poplatky podle obrátu od 50 do 2400 rielů. Farmáři jsou osvobozeni od této daně.
- Poplatky za motorové vozidlo:
 - nákladní vůz 160 000,- rielů,
 - osobní vůz 37 000,- až 125 000,- rielů,
 - motocykly 3 000,- až 7 500,- rielů,
 - malé lodě 5 000,- rielů,
 - námořní lodě 300 000,- až 1 200 000,- rielů.
- Kolkovné - poměrně malé částky, jejichž hodnota závisí na povaze dokumentu.
- Daň z porážky dobytka je stanovena ve výši 3% z ceny každého poraženého kusu.
- Spotřební daň (consumption tax) ve výši 4% je uvalena na všechno dovážené zboží. Výjimku tvoří zboží, které nepodléhá clu.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Údaje o zahraničním obchodě Kambodži v letech 2005 až 2009 přináší následující tabulka (v mil. USD) :

	2005	2006	2007	2008	2009
Vývoz	2.908	3.692	4.089	4.708	4.302
Dovoz	3.918	4.771	5.432	6.508	5.876
Obrat	6.816	8.463	9.521	11.216	10.178
Saldo	- 1.010	- 1.079	-1.343	-1.800	-1.574

Zdroj: [ADB \(CAM.pdf, \)](#)

27 zemí světa Kambodži poskytuje tzv. General system of Preferences (GSP), který zaručuje aplikaci nulových nebo minimálních sazeb na dovoz většiny zboží kambodžského původu na trhy těchto zemí.

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

V posledních letech došlo v teritoriální struktuře kambodžského vývozu k podstatným změnám odrážejícím především rostoucí vývozy oděvů na trh USA a EU. Do průmyslových zemí tak dnes směřuje přes 90 % kambodžských vývozu.

Teritoriální struktura vývozu (v mil.USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
USA	1.595,3	1.898,9	2.363,1	2.314,3	1.822,5
SRN	225,1	233,5	298,3	329,1	302,4
Hong Kong	540,9	542,6	17,1	8,7	11,6
UK	124,0	153,0	211,7	232,0	284,2
Kanada	107,0	115,2	189,0	252,1	253,8
Singapur	69,5	138,8	76,7	105,5	380,3
Vietnam	46,0	75,0	186,8	190,9	168,6
Španělsko	33,9	85,3	115,1	140,5	129,8
Japonsko	62,8	34,1	126,2	109,6	129,7
Francie	52,2	55,1	51,0	52,9	52,8

Zdroj : [ADB](#)

Teritoriální struktura dovozu (v mil.USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
Thajsko	290,6	415,0	1.491,1	2.221,4	1.732,6
Vietnam	181,6	269,9	1.145,2	1.573,8	1.390,1
Čína	423,5	523,9	969,4	1.204,5	987,7
Hong Kong	449,7	539,2	673,3	669,2	517,4
Singapur	136,2	156,8	482,2	570,9	791,5
Korejská republika	150,7	146,1	309,6	323,8	286,0
Japonsko	100,2	129,6	122,6	204,2	123,7
Malajsie	92,5	89,4	147,5	181,5	168,4
Indonésie	82,6	85,3	134,0	191,4	124,5

USA	36,2	25,5	152,7	169,5	139,9
-----	------	------	-------	-------	-------

Zdroj : [ADB](#)

6.3. Komoditní struktura

Mezi nejdůležitější vývozní komodity patří textil a oděvy (87% celkového vývozu), stavební dřevo, přírodní kaučuk, drahokamy a zemědělské produkty (kukuřice, sojové boby, pepř a různé druhy ořechů).

Hlavní vývozní položky v letech 2004 - 2008 (v mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008
Celkový vývoz	2.589	2.910	3.694	4.089	
Reexport	134	137	156	215	
Domácí vývoz	2.454	2.773	3.538	3.874	
- GSP export (včetně textilu)	2.079	2.261	2.727	2.943	
- Řezivo	16	16	18	21	
- Ryby	69	76	90	105	
- Pryž	115	119	175	157	
- Rýže	114	177	332	411	

Zdroj: [MMF](#) ,údaje za r.2008 a 2009 zatím nebyly zveřejněny

Dovoz zahrnuje především látky pro oděvní průmysl, ropu a ropné deriváty, strojírenské výrobky (energetická zařízení, dopravní prostředky), farmaceutické výrobky a chemické výrobky, papír, cement a výrobky z plastů.

Hlavní dovozní položky (v mil.USD)

	2004	2005	2006	2007	2008
Celkový dovoz	3.269	3.904	4.727	5.423	
- Cigarety	81	80	103	108	
- Motocykly	45	55	93	86	
- Automobily	65	90	105	172	
- Stavební materiály	12	28	28	37	
- Oděvy	38	45	47	55	
- Ropa a ropné komodity	172	164	212	273	
- Cement	40	44	53	54	
- Ocel	19	21	33	45	

Zdroj: [MMF](#) ,údaje za r.2008 a 2009 zatím nebyly zveřejněny

6.4. Dovozní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Veškeré údaje jsou uvedeny na stránkách celní správy Kambodži - www.customs.gov.kh.

6.5. Ochrana domácího trhu

Zahraniční obchod je do značné míry liberalizován. Kambodžská vláda v posledních letech zrušila většinu dříve platných vývozních a dovozních omezení, restrikcí a netarifních bariér.

V současné době jsou vyžadovány licence při dovozu zbraní (Ministry of Interior) a farmaceutických produktů (Ministry of Health) a při vývozu starožitností, drahých kovů, drahých kamenů, dřeva a kaučuku. Vývoz výrobků oděvního průmyslu dále vyžaduje vydání osvědčení o původu (Certificate of Origin), které vydává Ministerstvo obchodu.

Výrazně zjednodušen byl rovněž celní systém. V jeho rámci existují pouhé 4 kategorie zboží s celními sazbami 0 až 35 %, průměrné celní zatížení činí 16.5 %:

- Sazba 35 % : luxusní zboží včetně automobilů, alkoholických nápojů, cigaret, kosmetiky a zbraní
- Sazba 20 % : hotové spotřební zboží (televizory, rádia a další spotřební elektronika, zařízení domů,...)
- Sazba 15 % : stroje a další výrobní zařízení
- Sazba 7 % : výrobní a stavební materiály a suroviny, zboží klasifikované jako "základní životní potřeby" (maso, ovoce, čaj, rostlinný olej, cukr, mýdlo, boty, brýle, oděvy, jízdní kola,...)

Bezcelně je možno dovážet následující komodity : zemědělské zařízení a vstupy, materiály pro školy, farmaceutické produkty a sportovní vybavení.

K dokumentům vyžadovaným kambodžským celním systémem patří : nákladní list (bill of lading), seznam zboží (packing list) a faktura (invoice). Zboží zasílané přes Vietnam po Mekongu musí mít navíc tranzitní licenci (transit licence).

Požadované dovozní dokumenty a další podrobnosti týkající se dovozu do Kambodže lze nalézt na <http://www.customs.gov.kh/>.

6.6. Zóny volného obchodu

V souvislosti s přijetím za člena ASEANu se Kambodža stala signatářem Smlouvy o společném snížení cel (Common Effective Preferential Tariff scheme CEPT), která je základem pro fungování oblasti volného obchodu mezi státy ASEANu AFTA (ASEAN Free Trade Area). Kambodža získala výjimku na plnění podmínek v rámci CEPT (podle nichž musí členské státy ASEANu snížit ve vzájemném obchodu cla na 0 až 5 % do roku 2003) do roku 2010.

Kambodža vytvořila statut zvláštních podporovaných zón (Special Promotion Zones), kde byly aplikovány zvláštní pobídky pro investování. V současné době již statut těchto zón byly přeměněn na speciální ekonomické zóny. Nejvýznamnější - [Speciální ekonomická zóna Phnom Penh](#) je vzdálena cca 10 km od letiště PhnomPenh a cca 200 km od námořního přístavu Sihanoukville a cca 20 km od přístavu PhnomPenh. Všechny výhody lze nalézt na uvedené stránce (např. daňové prázdny apod.).

Pravděpodobně druhou nejvýznamnější je připravovaná - [Speciální ekonomická zóna Sihanoukville](#) (SSEZ) Základní kámen byl položen v únoru 2008 a plné využití této zóny se předpokládá v roce 2015 (především čínskými společnostmi).

Kromě toho však ještě existují další ekonomické zóny například v Takeo, Poipet, Kampotu (v příhraniční oblasti s Vietnamem) nebo v provincii Sray Rieng.

V tomto roce by měla začít rovněž realizace již dlouho připravovaného společného thajsko-kambodžského projektu výstavby zvláštních exportních zón na hranicích s Thajskem. Hlavní výhodou těchto exportních zón bude napojení na fungující thajskou infrastrukturu. Vzhledem k nižším nákladům na pracovní sílu je zde očekáván přesun některých výrobních podniků z Thajska. Thajské podniky mají být v těchto zónách navíc osvobozeny od dovozních cel do Thajska, což má ještě zvýšit atraktivitu těchto zón pro thajské podnikatele. Plánována je výstavba celkem tří zvláštních exportních zón v okolí Sisophonu, Pailinu a Koh Kongu.

Aktuální přehled všech speciálních ekonomických zón je uveden na stránce www.investincambodia.com/economic_zones/sezs.htm

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

viz kapitola 3.3.

Dne 12.5.2008 byla podepsána v Phnompenhu Dohoda o ochraně a vzájemné podpoře investic mezi vládami ČR a Kambodži.

Platnost Dohody o výměně zboží z roku 1980 byla vzhledem k její neslučitelnosti se závazky ČR vůči EU zrušena ke dni 28.10. 2003.

V květnu 2008 podepsali představitelé MF ČR a MEF Kambodži v Phnom Penhu Memorandum o porozumění (MoU) při dořešení dluhu Kambodžského království vůči ČR, podle kterého byly získané finanční prostředky alokovány pro projekty rozvojové pomoci ČR v Kambodži. Tím byl dořešen dluh Kambodži má vůči bývalému Československu, resp. ČR.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Česká republika již řadu let pravidelně zaznamenává pasivní saldo vzájemné obchodní bilance, které sice v poslední době trvale roste, z pohledu celkové obchodní bilance ČR však představuje nevýrazný zlomek.

Obrat vzájemného obchodu a zejména český vývoz je v posledních letech relativně velmi malý. Podle českých statistických údajů činil v roce 2009 vzájemný obchodní obrat mezi ČR a Kambodžou 13,9 mil. USD a Kambodže tak patřilo až 116. místo mezi obchodními partnery ČR.

Po propadu českého exportu v r.2007 (pouhých 175 tis. USD) a nárůstu v r. 2008 (12 x), došlo v loňském roce k mírnému poklesu (cca o 10 %), což znamenalo 2. nejvyšší hodnotu českého exportu od roku 1994. Také export Kambodži do ČR však zaznamenal v r.2008 rekordních hodnot 15,7 mil. USD (61,9 % růst), zatímco v r.2009 došlo k mírnému poklesu o 11,6 % (13,9 mil. USD).

Podle dosavadního vývoje v r. 2010 lze předpokládat, že objem vzájemné obchodní výměny bude tento rok na přibližně stejné výši jako v loňském roce, přičemž pravděpodobně dojde k poklesu českého vývozu.

Vývoj vzájemné obchodní výměny v letech 2006 – 1-8/2011 (v tis. USD)

	2006	2007	2008	2009	2010	1-8/2011
Český vývoz	1.107	175	2.108	1.907	284	1 194
Český dovoz	6.679	9.550	13.638	13.911	18.333	11.450
Obrat	7.786	9.725	15.746	15.818	18.617	19.252
Bilance (ČR)	- 5.572	-9.375	-11.530	-12.004	18.049	16.864

zdroj: Statistika MPaO ČR

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Posledním velkým českým vývozem do Kambodži byla v roce 1994 dodávka 10 dielelektrických lokomotiv, na které navazovaly dodávky náhradních dílů a zařízení pro jejich provoz. Od uvedené doby jde převážně o menší, často "kusové" vývozy, které nemají větší statistický ani zbožový význam.

V roce 2009 český vývoz tvořily tyto položky:

- kabely el. napětí (502 tis. USD)
- dieselové motory (356 tis. USD)

- generátory (118 tis. USD)
- chladicí zařízení (147 tis. USD)
- součásti motorů a generátorů (286 tis. USD)

Kambodžský vývoz do ČR v roce 2009 tvořily především tyto položky:

- oděvy (9,3mil. USD)
- obuv (2,3mil. USD)
- jízdní kola (335 tis. USD)

7.3.1. Vývoj vzájemného obchodu v 1. pololetí 2011

Za 8 měsíců roku 2011 se vyvíjel obchodní obrat obdobně jako v předchozím roce letech, což znamená české pasivní saldo ZO ve výši cca 16,6 mil. USD. Také v komoditní struktuře vzájemného obchodu nedošlo k žádným výraznějším změnám. Český dovoz opět tvořily oděvy, obuv a jízdní kola.

Český export v prvním pololetí 2011 tvořily tradiční, ale i nové komodity - kabely a dráty, motory a jejich součásti, generátory, spínače el. obvodů a ocelové nádrže.

Český export se v 1. pol. 2011 mírně vzpamatoval z propadu v r. 2010.

Statistické údaje za 1-8/2011 jsou uvedeny v tabulce (kapitola 7.2.)

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

V minulosti bývalé Československo poskytl 6 úvěrů na dodávky dopravních prostředků, stavebních strojů, textilních a obuvnických strojů, cukrovarů, lokomotiv, dieselgenerátorů, vodní a tepelné energetiky a závodu na pneumatiky.

Obchodní příležitosti pro české firmy je možno vidět v dodávkách komodit již známých v Kambodži z minulosti a dále nových komodit v souladu s prioritami tohoto státu. Jedná se především o výrobky v těchto oblastech:

- výstavba infrastruktury - silniční stroje (stacionární i mobilní betonárky, silniční válce, rypadla, drtičky kamene apod.),
 - - energetika (dieselgenerátory, vodní energetika, elektrické vedení),
 - - zavlažovací zařízení a zařízení na dodávku pitné vody (čističky vody, pumpy, armatury),
 - - dopravní prostředky (nákladní automobily, lokomotivy),
- využívání nerostného bohatství - výstavba produktovodů, dopravníky sypkých hmot,
- rozvoj místního průmyslu - textilní a obuvnické stroje, dřevozpracující stroje, stroje pro potravinářský průmysl (cukrovary, pivovary), koželužny,
- zajištění obrany státu - pěchotní zbraně a náboje, nákladní vozy pro armádu.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

ZÚ nemá informace o českých firmách obchodujících s Kambodžou.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

V hodnoceném období ZÚ Bangkok nezaregistroval žádnou poptávku po českých výrobcích z kambodžské strany.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Humanitární a rozvojová pomoc ČR Kambodži v roce 2010 - 2011

ČR poskytuje Kambodži rozsáhlou rozvojovou pomoc, která se zaměřuje především na sociální, zdravotnický sektor (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotních služeb) a na životní prostředí. Celková výše prostředků vyčleněných na r. 2011 činí 12.867.000 Kč (viz. tabulka)

název projektu/ zakázky	realizátor	doba realizace	rozpočet v roce 2011 (v Kč)
Zdraví pro matky a děti v Kambodži	Člověk v tísni	2010 - 2012	2 000 000 Kč
Rozvoj tržního odvětví s bioplynárnami pro zajištění udržitelných zdrojů energie v Kambodži (ROBI)	Člověk v tísni	2010 - 2013	6 000 000 Kč
Podpora iniciativ vedoucích k zefektivnění využívání zdrojů obživy u chudé populace v Kambodži	Člověk v tísni	2011 - 2012	1 720 000 Kč
Zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní nutriční péče pro děti do 5 let v oblasti Takeo v Kambodži	Magna - Děti v tísni	2010 - 2011	1 647 855 Kč
Sociální péče a vzdělávání pro zdravotně postižené děti z provincie Takeo, Kambodža	Charita ČR	2010 - 2012	1 500 000 Kč

V rámci ZRS ČR jsou v Kambodži v současné době podpořeny 4 bilaterální projekty organizací Člověk v tísni, Magna - Děti v tísni a Charita ČR. V rámci trilaterální spolupráce byl podpořen projekt Člověka v tísni kofinancovaný organizací Concern Worldwide.

Projekt „Zdraví pro matky a děti v Kambodži“ se snaží o zvýšení kvality a dostupnosti zdravotnické péče pro vesnické obyvatelstvo v provincii Takeo. Projekt ve výši 3,5 mil. Kč v realizuje v období 2010 – 2012 organizace Člověk v tísni.

Projekt „Sociální péče a vzdělávání pro zdravotně postižené děti“ rovněž v provincii Takeo ve výši 3,5 mil. Kč uskutečňuje Charita ČR v letech 2010 – 2012. Cílem projektu je zlepšit přístup ke vzdělávání postižených dětí v Kambodži.

Projekt "Zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní nutriční péče pro děti do 5 let v oblasti Takeo" se zaměřuje na zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní a nutriční péče o pediatrického klienta. S nákladem 2 mil. Kč tento projekt v letech 2010 – 2011 realizuje Magna – děti v tísní.

Projekt Rozvoj tržního odvětví s bioplynárnami pro zajištění udržitelných zdrojů energie v Kambodži je tříletý projekt (2011-13) implementovaný organizací Člověk v tísní ve spolupráci s Národním programem pro rozvoj bioplynáren (NBP), organizací CIEDC a SNV. Projekt má za cíl přispět k rozvoji stabilního tržního odvětví s domácími bioplynárnami v sedmi provinciích Kambodži s hlavním důrazem na provincii Takeo Náklady na projekt představují 14 mil. Kč.

Kromě uvedených dlouhodobých projektů jsou v Kambodži z iniciativy ZÚ Bangkok realizované i dva MLP.

Projekt s dotací 350.000 Kč „Stavba zdravotního střediska v Kork Thlork“ provádí organizace Člověk v tísní. Podle poslední informace, kterou ZÚ obdržel, je zřejmé, že má realizátor potíže s partnerským organizacemi a bude žádat o změnu či zrušení projektu.

V rámci druhého projektu „Kardiologická operace dětského pacienta“ (výše 500.000 Kč) byla v 1. pololetí 2011 v nemocnici v pražském Motole úspěšně odoperována kambodžská holčička.

V průběhu 1. pol. 2011 bylo rozhodnuto o udělení dvou vládních stipendií pro kambodžské studenty.

Projekt MEDEVAC

Při návštěvě ředitele FN Motol Judr. Ing. M.Ludvíka v dubnu 2008 v Thajsku a Kambodži vznikla společná aktivita ZÚ Bangkok a FN Motol, která vyústila v konkrétní projekt „**Kardiologická operace 2 dětských pacientů z Kambodže v ČR**“ s nabídkou kambodžské straně uhradit veškeré náklady spojené s dopravou, operací i rekonvalescencí pro 2 děti z nemajetných rodin (+ 1 rodič od každého pacienta) a který byl zařazen do programu MEDEVAC (Medical Evacuation), který je realizován odborem azylové a migrační politiky MV ČR a který je určen pro vážně nemocné děti z válkou postižených oblastí či jinak potřebných oblastí, pro které je nemožné zajistit zdravotní péče či léčbu v místních podmínkách a jejichž stav je natolik vážný, že jsou v ohrožení života.

Dne 9.11.2009 provedl v Phnom Penhu dětský kardiolog z FN Motol vyšetření dětských pacientů a společně s ním odcestovali první dva dětské pacienty do ČR. Oba byli úspěšně odoperováni v prosinci 2009 a v únoru 2010 se vrátili zpět do Kambodži.

Na jaře 2010 proběhla 2. etapa projektu, kdy v březnu odletěli do ČR další dva dětské pacienti, které při svém pobytu v ČR navštívil ve FN Motol i kambodžský panovník. V dubnu se obě děti podrobily úspěšné operaci a na začátku června se vrátily do Kambodži.

V říjnu 2011 projekt MEDEVAC pokračoval -další 3 děti odjely 16.10.201 do ČR na operaci srdce. Bohužel jedno dítě těžkou operací nepřežilo. Zbylé dvě děti se po náležité rehabilitaci vrátí zpět do Kambodže koncem r. 2011.

V souvislosti s rozsáhlými povodněmi v období říjen-listopad poskytla vláda ČR humanitární pomoc Kambodži ve výši 1.800.000 Kč.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

V oblasti služeb nedochází k žádné vzájemné výměně.

7.8.1. Struktura

V oblasti služeb nedochází k žádné vzájemné výměně.

7.8.2. Struktura exportu a importu služeb, nejvíce vyvážené a dovážené služby

V oblasti služeb nedochází k žádné vzájemné výměně.

7.8.3. České firmy působící v oblasti služeb, vyhodnocení zájmu českých poskytovatelů služeb o teritorium

ZÚ nebyla evidována žádná nabídka v oblasti služeb.

7.8.4. Vyhodnocení poptávky po českých službách

ZÚ nebyla evidována žádná poptávka v oblasti služeb.

7.8.5. Překážky a bariéry bránící českým poskytovatelům služeb proniknout na trh

viz předchozí bod.

7.8.6. Perspektivy českých firem v oblasti služeb

V oblasti služeb se jako perspektivní jeví především turismus, což potvrzuje i narůstající počet zahraničních návštěvníků Kambodži.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

V současné době nemá ZÚ žádné náznaky, že by jakýkoliv Čech chtěl legálně pracovat v Kambodži. V případě seriózního zájmu by měl zájemce kontaktovat ZÚ ČR v Bangkoku, která prověří další relevantní informace.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

S ohledem na asijské zvyklosti je možno jednoznačně doporučit využívání místních zástupců znalých místního prostředí pro prodej českého zboží. Partnerem českých firem mohou být státní i soukromé kambodžské firmy, společné podniky nebo společnosti se 100 %-ním vlastnictvím zahraničním subjektem.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

V souladu se zákonem o investicích smí zahraniční investor zaměstnávat místní pracovní sílu i zahraniční specialisty v souladu s kambodžským zákoníkem práce a zákonem o přistěhovalectví. Zahraniční specialisté mohou být zaměstnáni, pokud uvedenou kvalifikovanou sílu není možno zajistit z místních odborníků a dále lze zaměstnat zahraniční odborníky k výcviku místních pracovních sil. V době výstavby investičního projektu a po dobu jednoho roku zkušebního provozu je možno zaměstnat další odborné síly ze zahraničí (management, specialisty, technický personál, kvalifikované dělníky).

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

V souladu se zákonem o investicích může zahraniční podnikatel (investor) provozovat v Kambodži následující formy organizací:

- a) družstvo – na základě smlouvy se uzavře partnerství mezi zahraničním investorem a kambodžským státním či společným podnikem; tato forma podniku nemá právní subjektivitu,
- b) společný podnik – uzavřený mezi zahraničním investorem a kambodžským soukromým nebo státním subjektem; společný podnik má právní subjektivitu, cizinec musí vlastnit minimálně 30% podílu, který vkládá formou finančních prostředků, výrobních prostředků nebo know-how, zatímco kambodžská strana může vložit půdu či nerostné bohatství,
- c) společnost se 100 %-ním vlastnictvím zahraničním subjektem - má právní subjektivitu, vlastníkem je investor, ale řídí se kambodžským právem.

V roce 1999 zavedla kambodžská vláda omezení pro podíl zahraničních subjektů v některých projektech na max. 49 %. Jedná se o vydavatelskou a tiskařskou činnost a radiové a televizní vysílání.

V oblasti repatriace zisků do zahraničí neexistují žádné restriktce. Zákon o zahraničních investicích garantuje investorům právo nákupu volných měn přes oficiální bankovní systém a volnou repatriaci zisků do zahraničí.

Všechny uvedené formy organizací musí být zapsány v souladu se zákonem o obchodní registraci do Obchodního rejstříku, který bude veden u Obchodního soudu. V přechodné době do vytvoření Obchodního soudu je za vedení rejstříku zodpovědné ministerstvo obchodu. Zahraniční firmy, které mají v Kambodži pobočku nebo agenturu, musí být rovněž zapsány v Obchodním registru. Žádost o zapsání do rejstříku musí být podána 14 dní před zahájením činnosti dané formy organizace.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Pro reklamu lze použít HSP, t.j. inzerci v tisku a reklamní šoty v televizi či rozhlase.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Kambodžský právní řád je stále složitou a nejednotnou směsí zákonů bývalé francouzské koloniální éry, komunistického režimu z let 1979–1991 a správy OSN v letech 1991–1993. Z toho důvodu je celý právní řád poněkud nekonzistentní a to především v oblastech podnikání - bankrotů, obchodní arbitráž, ochrana duševního vlastnictví a patentů atd.

Pokud se týká sporů v oblasti zahraničních investic, Kambodža se stala v březnu 1997 členem International Finance Corporation a podepsala smlouvu o garantování zahraničních investic (Multilateral Investment Guarantee Agency agreement - MIGA). Tato smlouva zahrnuje mezinárodní mechanismus řešení vzniklých sporů. MIGA je členem skupiny Světové banky.

Na konci roku 2006 byl oznámen záměr kambodžské vlády vytvoření Obchodního soudu, který bude řešit obchodní spory na území Kambodži. Podle posledních informací již Ministerstvo obchodu společně s Ministerstvem spravedlnosti návrh Zákona o Obchodním soudu Kambodži již připravily k vládnímu projednání. Ačkoliv byl původně oznámen termín jeho přijetí již v r.2010, je pravděpodobnější, že k dohodě a k jeho vstoupení v platnost dojde v r. 2011.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou zveřejňovány jednotlivými resortními ministerstvy nebo jimi pověřenými státními podniky. Zakázky jsou zveřejňovány v tisku, nebo jsou k dispozici na příslušných ministerstvech.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Spolupráce s kambodžskými firmami naráží na nedostatek likvidních finančních prostředků. Dalším velkým problémem je i nepřehledný právní rámec a zvláště obtížná vymahatelnost práva. Rovněž bezpečnostní situace (především pro podnikatelskou sféru) není dobrá.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

ZÚ nemá informace o vážnějších problémech v této oblasti. Obdobně jako v jiných chudých rozvojových státech by však byla míra vymahatelnosti práva v oblasti duševního vlastnictví relativně malá a zdlouhavá.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Běžným platebním dokumentem je akreditiv a platba proti dokumentům (L/C). Likvidita kambodžských firem je omezená, proto je možno doporučit výše uvedené garantované platební nástroje.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

V Kambodži se pořádá jen málo propagačních akcí, které navíc mají spíše lokální význam. Většina z nich je pořádána ad hoc a neexistuje jejich pevný kalendář.

Přehled tuzemských výstavnických akcí lze získat na stránce http://www.epd.gov.kh/local_fair_exhibition.php.

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Podrobné informace o podmínkách investování a investičních pobídkách lze nalézt na stránkách vládní instituce pro podporu zahraničních investic <http://www.cambodiainvestment.gov.kh/?q=link...>. Při poslední aktualizaci STI (listopad 2010) byla zjištěna nefunkčnost uvedené adresy, proto lze doporučit alternativní link kambodžské ambasády - <http://www.embassyofcambodia.org.nz/investment.htm>, na které je uveden [i Zákon](#)

Vláda prosazuje svoji investiční politiku prostřednictvím Rady pro rozvoj Kambodže, [Council for the Development of Cambodia](#) (CDC), která je nejvyšším rozhodčím orgánem pro definování investiční strategie státu i pro schvalování jednotlivých investičních záměrů (týká se soukromých i veřejných investic).

Pouze v následujících případech musí CDC žádat radu ministrů o schválení projektu:

- investiční záměr nad 50 mil. USD,
- politicky citlivá témata,
- využívání přírodních a minerálních zdrojů,
- projekty s případným negativním dopadem na životní prostředí,
- projekty dlouhodobé (strategické),
- projekty typu BOT (Build-Owned-Transfer), BOOT (Build-Owned-Operate-Transfer), BOO (Build-Owned-Operate) nebo BLT (Build-Lease-Transfer).

V souladu se zákonem o investicích vláda schválila investiční pobídky, které se týkají těchto oblastí: vyspělé technologie (Hi-Tech), tvorba nových pracovních příležitostí, exportně orientovaná výroba, agroprůmysl a zpracovatelský průmysl, infrastruktura a energetika, hospodářský rozvoj venkova, ochrana životního prostředí, investice ve zvláštních podporovaných zónách (Special Promotion Zone - SPZ). Vláda garantuje, že investice realizované v souladu s přijatým zákonem o investicích jsou posuzovány bez diskriminace, nebudou znárodněny, nebude prováděna kontrola cen. Vláda zaručuje transfer prostředků do zahraničí - při platbách za dovozy a poskytnuté dluhy, transfer zisku i investovaného kapitálu a platů zahraničních zaměstnanců.

Následující daňové pobídky jsou určeny pro proexportně orientované projekty a investice v SPZ :

- snížená daň ze zisku ve výši 9% (běžná daň ze zisku činí 20%)
- 8 let daňových prázdnin u vybraných aktivit,
- oproštění od dovozního cla u stavebního materiálu, výrobních prostředků, zařízení, surovin a náhradních dílů,
- oproštění od exportní daně (pokud existuje v daném případě),
- povolení k zaměstnání zahraničního managementu, technického personálu.
- volná repatriace zisků, nulová daň z dividendy
- dlouhodobý pronájem pozemků (až na 99 let)
- možnost minoritního vlastnictví pozemků (společný podnik, kde kambodžská osoba vlastní minimálně 51%)

Investiční priority vlády v nejbližším období

Investiční prioritou pro kambodžskou vládu zůstává i nadále obnova a výstavba infrastruktury. V nejbližších letech se hodlá soustředit zejména na následující projekty:

- výstavba mezinárodní silnice Bangkok - Phnompenh - Ho Chi Minh ("asijská dálnice A1")
- rekonstrukce silnice RN7 spojující jižní Laos s přístavem Sihanoukville

- modernizace přístavů v Sihanoukville a Phnompenhu
- modernizace a rozšíření letišť v Phnompenhu, Siem Reap a Sihanoukville

Téměř všechny investiční projekty v infrastruktuře jsou financovány ze zdrojů mezinárodní rozvojové pomoci, ze zdrojů Asijské rozvojové banky nebo na bázi BOT. Kromě výstavby silniční a železniční sítě nabízí CDC zahraničním investorům investice na bázi BOT do výstavby letišť, námořních a říčních přístavů, vodovodů, elektrického vedení a vodních elektráren.

Mezi další odvětví, jejichž rozvoj bude vláda v blízké budoucnosti obzvláště podporovat patří rozvoj turistiky a průmyslová odvětví náročná na pracovní sílu, jako např. dosud velmi podporovaný oděvní průmysl.

V roce 2006 začala rovněž realizace již dlouho připravovaného společného thajsko-kambodžského projektu výstavby zvláštních exportních zón na hranicích s Thajskem - celkem se jedná o tři zvláštní exportní zóny v okolí Sisophonu, Pailinu a Koh Kongu. Hlavní výhodou těchto exportních zón je napojení na fungující thajskou infrastrukturu. Vzhledem k nižším nákladům na pracovní sílu je zde očekáván přesun některých výrobních podniků z Thajska. Thajské podniky mají být v těchto zónách navíc osvobozeny od dovozních cel do Thajska, což má ještě zvýšit atraktivitu těchto zón pro thajské podnikatele.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Podle zatím neoficiálních informací Economic Institute of Cambodia schválila Rozvojová rada Kambodže (Council for the Development of Cambodia) v roce 2009 celkem 80 investičních projektů v celkové výši 1,4 mld. USD, což by znamenalo meziroční pokles objemu PZI více než sedminásobně. Tento výrazný pokles překonal pesimistické očekávání, přestože jistý pokles se jako důsledek globální finanční krize očekával.

Sektorové rozložení investic bylo k 30.11.2009 následovné :

Sektorové rozložení investic 2005-2009 (mil. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
• textilní průmysl	118	212	171	149	90
• hotely a turismus	65	22	1.101	8.776	504
• ostatní	512	4.217	1.395	1.966	802
celkem	695	4.451	2.667	10.891	1.396

Zdroj : Economic Institute of Cambodia, Cambodian Investment Board

Zvýšený zájem lze sledovat o sektor zemědělství, kam vstupují především čínské, thajské a vietnamské firmy. Zřetelný je také vstup zahraničních investorů do důlního průmyslu a cementáren jako jednoho ze základních vstupů pro oblast stavebnictví.

Z teritoriálního hlediska je zřetelný zejména zvýšený zájem asijských investorů (Čína, Thajsko, Korea) a Ruska. V poslední době se pro FDI rozhodli také američtí investoři. Ze zemí EU je o Kambodžu jako cílovou zemi investic zájem minimální.

Teritoriální rozložení významnějších investorů bylo k 31.12.2007 následující (novější statistiky zatím nejsou dostupné) :

Teritoriální rozložení investic 2004 - 2008 (mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008
Asie a Pacifik	211	769	1.107	991	n.a.
- Austrálie	0	6	0	59	n.a.
- Čína	107	458	763	137	n.a.
- Hongkong	22	3	17	15	n.a.
- Korejská republika	8	61	77	86	n.a.
- Malajsie	41	37	34	226	n.a.
- Singapur	12	59	14	2	n.a.
- Taiwan	18	48	45	19	n.a.
-Thajsko	1	95	102	168	n.a.
-Vietnam	0	0	53	138	n.a.
Amerika	7	15	62	2	n.a.
- Kanada	3	9	0	0	n.a.
- USA	4	5	62	2	n.a.
Evropa	15	23	316		n.a.
- Belgie	0	0	33	0	n.a.
-Francie	0	8	0	69	n.a.
- Rusko	2	0	278	0	n.a.
- V.Británie	13	13	5	30	n.a.
Kambodža	141	384	1.145	704	n.a.
celkem	374	1.191	2.631	1.833	n.a.

Zdroj: [IMF Country Report, February 2009 \(cr0948.pdf, \)](#) (údaje za rok 2008 a 2009 budou doplněny po zveřejnění statistik MMF)

Pozn: uvedeny jsou pouze státy s významnějšími FDI a pro úplnost je uveden i objem domácích investic

9.3. České investice v teritoriu

ZÚ Bangkok nemá informace o realizaci žádných českých přímých investic v Kambodži.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Viz. kapitola 9.1.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Rizika pro investování souvisí s politickou nestabilitou v zemi, s nízkou solventností kambodžských obchodních partnerů a samozřejmě v nevyzrálosti místního trhu, který se navíc vyznačuje velice omezenou kupní silou. Značným problémem je rovněž vymahatelnost práva.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Dopady světové finanční krize se více či méně projevila v ekonomických výsledcích prakticky všech zemí světa, mezi kterými není Kambodža výjimkou. Kambodža jako jedna z nejméně rozvinutých (byť relativně rychle se rozvíjejících) zemí patří do kategorie zemí s výraznou závislostí na zahraničí - na zahraničním obchodu (především exportu), přílivu zahraničních investic a incommingové turistice.

Globální finanční krize se projevila již ve 4. čtvrtletí r.2008 a měla výrazný podíl na poklesu celoročního ekonomického růstu Kambodži v r.2008 a pochopitelně především v r.2009 .

Dopady byly pro kambodžskou ekonomiku citelné především ve 3 klíčových oblastech – textilním průmyslu, turismu a stavebnictví.

V **textilním průmyslu** se kromě poklesu celosvětové poptávky z důvodu globální recese částečně projevilo i vypršení platnosti ochranných opatření proti dovozu čínského textilu na trhy USA a EU, které odebírají 89,6 % textilního exportu Kambodže. V roce 2011 však lze předpokládat zotavení nejvýznamnějších odběratelů textilního zboží z Kambodži a to i díky preferenčním doložkám ze strany EU.

Ve **stavebnictví** dosáhl v r.2009 pokles 5,7 % (oproti růstu 5,8 % v r. 2008). Pro rok 2010 a 2011 se předpokládá obnovení některých „mega-stavebních“ projektů, které plánovaly zahraniční společnosti.

Růst zaznamenala v r.2009 oblast **služeb**, ačkoliv výše růstu byla minimální 1,2 %. V roce 2010 nastalo mírné zlepšení, především ve finančních službách. Celkový růst by měl tak dosáhnout v r. 2011 3,9 %. Tato oblast je přímo závislá na turismu, resp. počtu zahraničních turistů, kteří navštíví Kambodžu.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

V souvislosti s postupným zapojováním do bezcelní oblasti AFTA a členstvím ve WTO (od r.2004) hodlá Kambodža dále liberalizovat svou obchodní legislativu. To bude znamenat zjednodušení a zprůhlednění tarifní struktury a redukci maximálních tarifů a tím i průměrného celního zatížení v souladu s požadavky AFTA a WTO.

S cílem udržet zájem investorů o přímé investice do země se plánuje novelizace zákona o investicích (Law on Investment), která má ztransparentnit a zatraktivnit podmínky pro domácí i zahraniční investory. Mělo by rovněž dojít k úpravám v daňových pobídkách, které by navíc měly být jednoznačně stanoveny a kvantifikovány.

Vláda plánuje pokračování rozhovorů o odpuštění resp. restrukturalizaci dluhů s Ruskem a s USA, kde by se mohlo stát jistým vzorem "české řešení". V souladu s přísliby mezinárodní dárcovské komunitě bude pokračovat i reforma státní správy a bankovního sektoru.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Je třeba vycházet ze skutečnosti, že Kambodža je velmi chudá země s velmi omezenými finančními zdroji jak na státní, tak soukromé úrovni. Určité možnosti však přesto existují. Dobrým odrazovým můstkem by se mohl stát cíleně vybraný projekt rozvojové pomoci české vlády, který by položil základ budoucí komerční spolupráci. Je třeba podotknout, že tento způsob (nejprve grant nebo jiná forma pomoci následovaná komerčními kontrakty) je nejen v Kambodži velmi často a úspěšně využíván i jinými zeměmi nebo velkými podniky.

Dobrý potenciál pro vzájemnou spolupráci existuje především v oblastech energetiky, železniční dopravy a infrastruktury, kde lze navazovat i na československé projekty realizované v minulosti. Právě využití těchto možností včetně realizace projektu rozvojové pomoci české vlády může otevřít tak pro české podnikatele nové obchodní příležitosti a akcelarovat český vývoz do této země.

Pomocným nástrojem by bylo uskutečnění pracovní návštěvy oficiálního představitele ČR s doprovodnou podnikatelskou misí.